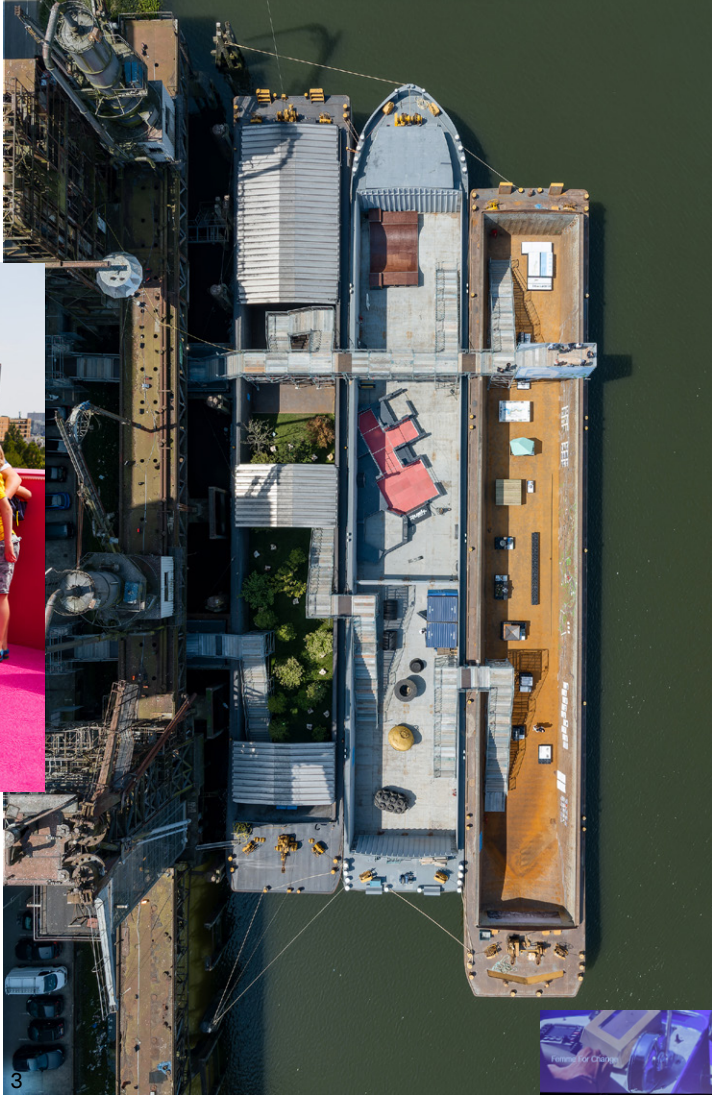

Ruimte —

Ruimte voor Cultuur — Culturele Ruimte
Beleidsplan 2025-2028
Architectuur Instituut Rotterdam

voor Cultuur

Ruimte

— Culturele

INHOUD

Missie

04

- Rotterdamse architectuurcultuur en AIR
- Cultuur van samen stadmaken 2021-2024
- De grote ruimtelijke opgaven
- De opgave van AIR
- Innovatie, interconnectiviteit en inclusie

Visie

06

- Collectieve intelligentie
- Ruimte voor Cultuur
- Culturele Ruimte
- Ontwerpkracht
- Complexe opgaven, concrete plekken

Profiel

08

- Onderstroom bovenstroom
- Positionering: lokaal verankerd, nationaal van betekenis, internationaal van waarde
- Internationalisering & impact
- Onderstroom en bovenstroom door de schalen heen verbinden

Programma

10

- **Podium**
 - Rotterdam Architectuur Maand
 - Rotterdam Architectuurprijs
 - Stadsgesprek
- **Werkplaats**
 - Stadmakerscongres
 - 365 x Stadmaken
 - Cultuureducatie
 - Platform
- **Collectie**
 - Mediapartners & digitale strategie
 - AIR 25|45

Organisatie

15

- **Personele organisatie**
 - Personele organisatie
 - Raad van Toezicht
 - Extern advies
 - Huisvesting
- **Codes**
 - Governance Code Cultuur
 - Fair Practice Code
 - Code Diversiteit en Inclusie
- **Communicatie en publiek**
- **Financiën**

VOORWOORD

Architectuur Instituut Rotterdam (AIR) is een middelgrote instelling die haar missie met grote ambitie nastreeft. In die tussenmaat kunnen wij de rol van intermediair goed vormgeven. De manier waarop AIR opereert, door wederkerig samen te werken en zich te verbinden met zowel de professional als degene die het aangaat, is uniek in Nederland.

De klimaatopgave, energietransitie, mobiliteitstransitie en de woonopgave werpen belangrijke vragen over rechtvaardigheid en eigenaarschap van de stad op. Deze ruimtelijke transitie is zo veelomvattend dat er ook sprake is van een culturele transitie. AIR ziet het als zijn missie om zoveel mogelijk mensen mee te nemen in de complexiteit van deze grote ruimtelijke vraagstukken en ze te verbinden aan concrete ontwikkelingen in onze maatschappij en leefomgeving. Daarom werken we aan een cultuur van samen stadmaken.

AIR initieert, organiseert en coördineert inhoudelijke activiteitenprogramma's, waaronder debat- en lezingenreeksen, workshops, expertmeetings, stadlabs, cultuuronderwijs, talentprogramma's, ontwerpcompetities, conferenties en festivals. Daarnaast organiseert AIR netwerken rond ruimtelijke vraagstukken en draagt AIR bij aan Rotterdams architectuurbeleid. Met onze programmering verbinden we lokale praktijken aan internationale opgaven en netwerken.

Vanuit de jarenlange betrokkenheid bij de stad heeft AIR een breed cultureel platform opgebouwd. AIR wil in de volgende periode zijn programmering, netwerk en ervaring inzetten om mensen in de haarvaten van de samenleving te kunnen blijven betrekken bij de grote ruimtelijke vraagstukken. Zo worden lokale kennis, energie en ideeën zichtbaar, en krijgen deze een stem in grootschalige ruimtelijke planvorming. Bovendien wil AIR hun ideeën en leefwereld een stem geven in grootschalige ruimtelijke planvorming. Daarin heeft ontwerp een centrale rol, want dat is waar AIR in gelooft: ontwerp is hét instrument om het gesprek over de stad en de ruimtelijke opgaven breed te voeren.

In dit activiteitenplan zetten we uiteen hoe we daaraan willen werken. In het navolgende hoofdstuk 'Missie' lichten we onze drijfveren toe en laten we zien hoe AIR zich de afgelopen decennia heeft ontwikkeld tot een Rotterdamse instelling met een landelijk profiel en een internationale oriëntatie. In 'Visie' bespreken we onze inhoudelijke programmalijnen Ruimte voor Cultuur — Culturele Ruimte en de rol van ontwerpkracht. In het hoofdstuk 'Profiel' werken we de positionering van AIR ten aanzien van een lokaal en (inter)nationaal werkveld uit. In het hoofdstuk 'Programma' maken we duidelijk hoe we dit vertalen in meerjarige activiteiten. In het afsluitende hoofdstuk 'Organisatie' lichten we toe hoe AIR werkt en invulling geeft aan de codes.

AIR heeft de afgelopen jaren een toonaangevende positie verworven door in het midden te blijven staan en heeft via het ontwerpgesprek uiteenlopende netwerken aan elkaar weten te verbinden bij het aangaan van complexe opgaven. Wij geloven dat de kracht en inhoud van onze programma's vanuit het lokale ook op internationaal niveau van waarde zijn.

Team AIR kijkt uit naar de komende periode!

Rotterdam, januari 2024

MISSIE

Architectuur is een publieke zaak voor alle Rotterdammers en kan als kracht worden ingezet om Rotterdam tot een aantrekkelijke, duurzame en rechtvaardige stad te ontwikkelen. Dat is waar AIR voor staat. Daarom werken we aan een cultuur van samen stadmaken. Het is de missie van AIR om zoveel mogelijk mensen mee te blijven nemen in de complexiteit van de grote ruimtelijke vraagstukken en deze te verbinden aan concrete ontwikkelingen in onze maatschappij en leefomgeving.

complexe (internationale) ruimtelijke opgaven

haarvaten van de stad

Rotterdamse architectuurcultuur en AIR

Rotterdam is een architectuurstad. De architectuur kan rekenen op een brede publieke belangstelling. De stad kent ook een omvangrijke ontwerpsector, van jonge starters tot de mondiale top. Ook is er een rijke traditie van culturele instellingen die het denken over architectuur en het debat over de stad naar een hoger plan brengen¹. De wederopbouw heeft een belangrijke rol gespeeld in het ontstaan van het huidige architectuurklimaat in de stad. De grote (her)bouw van de stad raakte verweven met haar sociaalmaatschappelijke ontwikkeling, met experiment en vernieuwing en met een cultuur van samen de stadmaken². Iedereen kan vanuit zijn eigen deskundigheid en ambitie bijdragen aan de ontwikkeling van de stad. De wederopbouw was een echte collectieve opgave, een stadsproject waar ontwerpers, bestuurders, ondernemers en burgers in verschillende rollen gezamenlijk aan konden bijdragen.

De oprichting van Architecture International Rotterdam in 1982 - de voorloper van het huidige AIR - past in deze traditie waarin stevige lokale betrokkenheid, cultuur en een (inter)nationale oriëntatie hand in hand gaan. De eerste AIR-manifestatie 'Kop van Zuid' had een enorme impact en wist - door de betrokkenheid van vermaarde architecten als Aldo Rossi en O.M. Ungers - niet alleen een nieuw perspectief te openen op het ontwerpen aan binnenstedelijke gebiedsontwikkeling, maar ook nieuwe netwerken te organiseren rond de volgende collectieve opgave voor Rotterdam: de sprong over de rivier. Onder de naam Architectuur Instituut Rotterdam gaat AIR na 2002 verder als een breed cultureel platform. De werkwijze blijft onveranderd: nieuwe perspectieven openen en netwerken organiseren rond de volgende opgaven van Rotterdam. De oprichting van de Van der Leeuwkring en het manifest 'Ruimte voor Rotterdam' markeren de inzet van het nieuwe AIR. AIR organiseert invloedrijke masterclasses door internationale sprekers, de Rotterdam Architectuurprijs en inspireert met ontwerpende onderzoeken als Plug, Decode Space! en Laboratorium Rotterdam. Ook wordt het initiatief genomen voor grote programma's zoals het Stadmakerscongres en de Rotterdam Architectuur Maand.

Cultuur van samen stadmaken

De Architectuurnota van Rotterdam stelt 'Architectuur als zaak voor alle Rotterdammers'³. Maar hoe betrek je die dan? Dat is de vraag die AIR onder een nieuwe directie sinds 2018 in het hart van de missie heeft geplaatst, waarbij bewoners tot in de haarvaten van de stad betrokken worden in het gesprek over de ontwikkeling ervan. Niet in de laatste plaats, omdat AIR ervan is overtuigd dat lokale kennis, energie en ervaring van belang zijn bij het oplossen van complexe ruimtelijke vraagstukken die (inter)nationaal spelen. Dit resulteert voor de periode '21-'24 in een sterke accentverschuiving in zowel bestaande als nieuwe programmering. Door samen te werken met lokale netwerken enerzijds en nationale instellingen anderzijds, lukt het om het ruimtelijke gesprek voor een nieuwe doelgroep te openen en een breed publiek te betrekken bij de ruimtelijke opgaven. De groei van de RA Maand, de herpositionering van het Stadmakerscongres en ons cultuureducatieprogramma Leren in de Metro(o)lder zijn daar voorbeelden van. Zie kader terugblik.

De grote ruimtelijke opgaven

De cultuur van samen stad maken staat de laatste jaren onder druk. We zien een aantal grote ruimtelijke en maatschappelijke opgaven waar de stad Rotterdam, maar ook de rest van Nederland voor staat - niet voor niets de grote verbouwing van Nederland genoemd⁵. De klimaatopgave, energietransitie, mobiliteitstransitie en de woonopgave werpen belangrijke vragen over rechtvaardigheid en eigenaarschap van de stad op. We lijken daarbij vast te zitten in een modernistisch paradigma. We zijn georganiseerd in silo's en hiërarchieën, met een minister van één onderwerp die van bovenaf iets naar beneden wil brengen. Tegelijkertijd is er een bewustzijn dat we de maatschappij meer moeten gaan zien als een ecosysteem, waarbij verschillende waarden en perspectieven gelijkwaardig worden meegenomen. De vanzelfsprekende ordening wordt daarbij uitgedaagd. Bottom-up en top-down zouden hierin geen tegenstelling meer moeten zijn.

De opgave van AIR

Interconnectiviteit, innovatie en inclusie starten bij de conditie van wederkerigheid, waar ruimte is voor dialoog, experiment, diversiteit en complexiteit. De belangrijke opgaven van deze tijd, die nu nog tamelijk abstract zijn, zullen snel gaan resulteren in complexe ruimtelijke veranderingen op verschillende schaalniveaus, ook dat van onze leefomgeving. Om die complexe ruimtelijke opgaven aan te kunnen hebben we ontwerpkraft, innovatiekracht, techniek en ruimtelijke ontwikkeling nodig. Maar het is boven alles óók een culturele opgave. Meer begrip leidt tot meer draagvlak én tot betere vragen. Zonder draagvlak is elke transitie een strijd en wordt elke verandering ervaren als iets dat bewoners overkomt, terwijl stadmaken ons leert dat bewoners of buurtinitiatieven ook heel concreet expertise inbrengen om transitie vanuit het lokale verder te brengen. De opgaven die

ons te wachten staan, zijn bovendien zo complex en zo omvangrijk, dat op afstand blijven geen optie is; we hebben iedereen nodig. Het gaat over de manier waarop wij samenleven, hoe we gelijkwaardig en door alle schaalniveaus heen iets voor elkaar kunnen betekenen en hoe onze leefomgeving gaat transformeren. Dat is een ruimtelijke én culturele opgave.

De bijdrage van AIR heeft zeggingskracht vanwege een jarenlange betrokkenheid bij Rotterdam. Vanuit die betrokkenheid is een breed cultureel platform opgebouwd. AIR wil in de volgende periode zijn programmering, netwerk en ervaring inzetten om mensen in de haarvaten van de samenleving te betrekken bij de grote ruimtelijke vraagstukken en lokale kennis, energie en ideeën zichtbaar te maken. Bovendien wil AIR hun ideeën en leefwereld een stem geven in grootschalige ruimtelijke planvorming.

Terugblik periode '21-'24

In de afgelopen periode hebben we ondanks de naweeën van Corona in lijn met ons beleidsplan grote stappen kunnen zetten in de ambities die we onszelf voor de periode '21-'24 hadden gesteld. Onze missie om architectuur als een publieke zaak te positioneren en een vitaal architectuurklimaat te bevorderen, werd vertaald naar de manier waarop we de programma's hebben kunnen vormgeven. Dat geldt voor het gegroeide publieksbereik, maar ook voor de wijze waarop we ons team, onze organisatie en onze financieringsmix hebben verstevigd en uitgebouwd.

Door slim samen te werken met uiteenlopende partners (lokale netwerken enerzijds en nationale instellingen anderzijds), lukt het om het ruimtelijke gesprek voor een nieuwe doelgroep te openen en een breed publiek te betrekken bij de ruimtelijke opgaven. Enkele hoogtepunten daarvan zijn o.a. de vijfdelige tv-serie 'Stad Vol Energie', waarin we i.s.m. Rijnmond en Vereniging Deltametropool de kansen van de energietransitie en de rol van ontwerp zichtbaar hebben gemaakt. In het meerjarige stadslab met Recht op de Stad worden thema's als recht op wonen en zeggenschap voor bewoners geagendeerd. De langjarige betrokkenheid van AIR in IJsselmonde –met ontwerpend onderzoek door jonge ontwerpbureaus, fotografen en studenten van de TU Delft – resulteerde in meerdere exposities en paviljoens ter plaatse en een overzicht met programmering tijdens de tentoonstelling 'Binnenstad | Buitenwijk' i.s.m. OMI. Met de presentatie van

Mevrouw de Architect, gesprekken over werkcultuur i.s.m. de RAVB en het symposium Vrouwen in Architectuur i.s.m. NAI010 agendeerden we werkomstandigheden en de positie van de vrouw in ons vakgebied. Met O10Toegankelijk organiseerden we programma's over toegankelijkheid in architectuur. Voor het symposium Cooperative Conditions i.s.m. Arie Lengkeek haalden we een internationaal netwerk over coöperatief wonen naar Rotterdam, maar verbonden we ook landelijke netwerken.

Met de ambitie om jongeren een stem en eigenaarschap te geven over ruimtelijke opgaven in de stad, heeft de cultuureducatieve programmalijn Leren in de Metropo(o)lder afgelopen periode een vlucht genomen. We hebben een lokaal netwerk opgebouwd met o.a. JINC, Albeda College, IMC Weekendschool, Lyceum Kralingen en WdKA. Ook maken we samen met KCR en CoLA de stap om onze methodologie landelijk meer inbedding te geven.

Ook het Stadmakercongres, dé jaarlijkse samenwerkplaats voor het stadmaken, heeft AIR de afgelopen periode herijkt en van nieuwe werkvormen voorzien. De kwaliteit van het Stadmakerscongres is inmiddels zo hoog dat AIR in een nationale context toonaangevend is en daarmee het lokale en regionale belang overstijgt. Door vanuit de haarvaten van de stad netwerken, plekken van betekenis en maatschappelijke opgaven te verbinden, slaagt AIR erin om initiatiefnemers te betrekken bij de volgende opgaven van de stad. Inmiddels heeft dit

concept navolging gekregen met meerdere stadmakerscongressen in Nederland, maar Rotterdam behoudt de voortrekkersrol.

De Rotterdam Architectuur Maand is de afgelopen periode uitgegroeid tot het grootste architectuurfestival van Nederland over de toekomst van de stad. Elke editie is verder gebouwd aan een (inter)nationaal netwerk en samenwerkingsverbanden van meer dan 90 professionele partners en initiatiefnemers. Zo zijn er grote stappen gezet in het realiseren van de ambitie om een breed publiek in aanraking te brengen met architectuur en de kansen die ruimtelijke transitie met zich mee kan brengen. De RA Maand gooit nu al internationaal hoge ogen⁴ en heeft de potentie om de komende periode verder uit te groeien tot een internationaal toonaangevend architectuurfestival. Organisatorisch is ons team gegroeid, maar het blijft compact en wendbaar voor grote evenementen. We hebben daarvoor een nieuw HR-model ontwikkeld met rolprofielen om zo onze netwerkkracht ook te bestendigen in de organisatie. Door nieuwe partnerschappen en fondsenwerving hebben we de financieringsruimte weten te vergroten en de financieringsmix verbreed. Met onze M&C-strategie hebben we met beperkte middelen ons publieksbereik weten te vergroten en verbreden. Er staat een gezonde en stevige organisatie die ernaar uitkijkt de volgende stap te maken met onze toonaangevende programmering, waarmee wij lokaliteit weten te verbinden aan internationale netwerken en opgaven.

VISIE

De komende periode wil AIR een volgende stap zetten en een stem geven aan bewoners en community's, over zowel hun leefomgeving als over grootschalige ruimtelijke planvorming. Daarin heeft ontwerp een centrale rol, want dat is waar AIR in gelooft: ontwerp is hét instrument om het gesprek over de stad en de ruimtelijke opgaven breed te voeren. Met de ambitie om culturele netwerken en groeperingen positie en eigenaarschap te geven in het ruimtelijke domein en andersom door met professionals in een culturele context de opgaven bespreekbaar te maken, werken we de komende periode onder de noemer: Ruimte voor Cultuur — Culturele Ruimte.

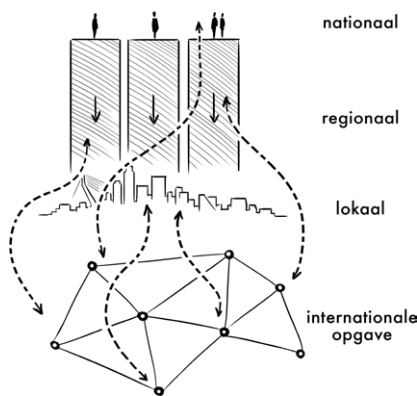
Collectieve intelligentie

AIR werkt aan internationale ruimtelijke opgaven die landen in de eigen leefomgeving: klimaatverandering, de energietransitie, de mobiliteitstransitie en technologisering. In Nederland zijn we heel goed in het bedenken van nieuwe technologische en ruimtelijke oplossingen, maar draagvlak hebben om ze ook tot uitvoering te brengen, is een totaal andere opgave dan in de jaren '50 van de vorige eeuw, toen in enkele jaren een volledig gasnetwerk is uitgerold. Gelijkwaardigheid en eigenaarschap bij het formuleren van zowel het probleem als de oplossing zijn belangrijk in de zoektocht naar antwoorden op de vraagstukken waar we op dit moment voor staan. Maar hoe zorgen we dan dat alle perspectieven onderdeel van het systeem worden? Door als beleidsmaker op het lokale niveau continu de verbinding te blijven zoeken met de specificiteit van de lokale context en dynamiek, ontstaat eigenaarschap en handelingsperspectief. Andersom worden grote en complexe opgaven en thema's terugvertaald in behapbare kwesties voor verschillende en soms zeer specifieke doelgroepen. Zo kan een energiecoöperatie, waarbij lokale bewoners aan de slag gaan met duurzame lokale stroom, eigenaarschap geven over de abstractie van de energietransitie. Door dit met een stedelijk netwerk aan coöperaties te doen, levert het ook echt een bijdrage aan de opgave. Deze gelijkwaardige en wederkerige manier van werken, vanuit de lokale context, zorgt ervoor dat er naast de kennis van professionals ook gebiedskennis kan worden ingezet. Zodat er een vorm van collectieve intelligentie ontstaat voor het verder ontwikkelen van grootse plannen. AIR loopt hierin voorop en heeft de ambitie om daar de komende periode een volgende stap in te maken. Onder de noemer Ruimte voor Cultuur — Culturele Ruimte geven we richting aan onze programmalijnen.

Ruimte voor Cultuur

AIR wil ook de komende periode blijven werken aan nieuwe perspectieven op een inclusieve en rechtvaardige stad. Dat betekent dat we onszelf moeten blijven bevragen. Voldoen onze netwerken aan de complexiteit van de ruimtelijke opgaven? Zijn deze netwerken divers en inclusief genoeg? Hoe blijven we vindbaar en herkenbaar voor vertrouwde partners, terwijl we tegelijkertijd actief nieuwe netwerken opzoeken en proberen te openen? We moeten niet alleen nieuwe rolmodellen uit de steeds diversere ontwerpsector uitnodigen en een podium geven, maar ook actief nieuwe stadmakers blijven toevoegen aan deze netwerken. Dit

doen we door cultureel-maatschappelijke ontwikkelingen en de hedendaagse stadscultuur te benaderen als een ruimtelijke opgave. Dat vereist programmamethoden waarin we - bijvoorbeeld met ontwerpworkshops en ontwerpeducatie - inwoners van de stad, specifieke *community's* en scholieren vragen naar hún ruimtelijke kijk op de stad. Deze doelgroepen hebben misschien geen idee van stadsontwikkeling, maar zij weten wel hoe de stad werkt. Zij zijn ook experts. Door hun expertise als gebruiker in te zetten en ze bewust te maken van de opgaven die voor ons liggen, worden ook zij eigenaar van de ontwikkeling van de stad. Die werkwijze slaat aan. Zo lukt het AIR om netwerken vanuit bijvoorbeeld de *urban culture* of de nachtcultuur (groeperingen die

niet als vanzelfsprekend om inspraak wordt gevraagd), in een vroeg stadium aan tafel te laten aansluiten als experts in processen over ruimtelijke stadsontwikkeling. Zo hebben we de afgelopen periode met de skatecommunity rondom *Save het Museumpark* en *N8W8* bijeenkomsten georganiseerd, om hun behoeften zichtbaar te maken voor professionals in het ruimtelijk domein. Ook hebben we met programmering in IJsselmonde het gesprek óver de wijk náár de wijk gebracht. Met de Van der Leeuwprijs hebben we een podium gegeven aan maatschappelijke initiatieven rondom jongeren en cultuur. Dankzij dit soort programma's komen deze verschillende doelgroepen op een gelijkwaardig niveau met elkaar in aanraking en leidt zeggenschap en betrokkenheid bij het formuleren van de opgave tot bewustwording over elkaars toegevoegde waarde voor de stad en betrokkenheid bij de oplossing. Door letterlijk ruimte te maken, lukt het AIR om het gesprek een stap verder te brengen.

Culturele Ruimte

Om de complexiteit van de transitieopgaven beet te pakken, is het noodzakelijk om er van meerdere kanten naar te kijken. Ze vragen om een integrale, domeinoverstijgende en verbindende aanpak⁶. De afgelopen jaren heeft AIR ervaren hoe de vrijheid en de onafhankelijkheid van culturele programmering een bijdrage kan leveren om meerdere perspectieven te verbinden rondom ruimtelijke transitie opgaven. Vanuit het begrip Culturele Ruimte benaderen we ruimtelijke transitieopgaven als een culturele opgave. AIR zet zich via toegankelijke culturele programmering zoals tentoonstellingen, interventies, expertsessies en talkshows in om complexe opgaven behapbaar te maken voor een breed publiek. Tegelijkertijd

zetten we ontwerpdenken en onze netwerkkracht in om vanuit verschillende domeinen expertise aan elkaar te verbinden, zodat deze uitdagingen onderdeel worden van een cultuur van samen stadmaken. Zo brengen we tijdens het Stadmakerscongres (niet voor niks in een theater) o.a. bewoners, studenten, ontwerpers, ontwikkelaars, financiers, investeerders, beleidsmakers en bestuurders uit de stad, provincie en nationaal bij elkaar om via concrete (ontwerp) casussen door de schalen heen met elkaar in gesprek te gaan over complexe opgaven. Door de opzet in rondetafelgesprekken is er ruimte voor een non-hiërarchisch gesprek over de inhoud. AIR wil de komende periode verschillende perspectieven op complexe vraagstukken in een culturele ruimte brengen om ze bespreekbaar te maken. Door de opgaven te koppelen aan initiatieven en plekken in de stad, zoeken we naar oplossingen die bruikbaar zijn. De stad en ons vakgebied hebben behoefte aan experimenteeruimte voor een lerend proces waarbij we de complexiteit van de opgaven zo concreet mogelijk maken, samen met actieve inwoners, betrokken beleidsmakers en marktpartijen, zodat steeds helderder wordt wat de rol van iemand kán zijn.

Ontwerpkracht

AIR is ervan overtuigd dat in de verbeeldingskracht, het analytisch vermogen en de expertise van ontwerpers de sleutel ligt om gezamenlijk aan de opgaven voor de stad te werken. De opgaven zijn ruimtelijke, technische, sociale en culturele uitdagingen in één. Ze zijn bovendien onderling verbonden en niet los van elkaar te bezien. Om tot werkelijke antwoorden of verandering te komen heb je daarom meer dan één perspectief nodig. Dat vraagt andere manieren van samenwerken. Ontwerp, verbeeldingskracht en ontwerpdenken zijn wat AIR betreft de sleutel om door de verschillende sectoren en silo's heen te kunnen werken en tot nieuwe scenario's te komen. In deze scenario's moeten mensen zichzelf en een mogelijke toekomst kunnen herkennen, en zich kunnen voorstellen wat hún rol kan zijn in die mogelijke toekomst. Via het ontwerpgesprek geven we vorm aan een nieuwe dialoog. In ontwerpatelier wordt experimenteeruimte geboden om integraal programma's te testen, te ontwarren of te stapelen. De vitaliteit van het architectuurklimaat is daarbij niet vanzelfsprekend: er moet voortdurend aan gewerkt worden. Het is daarom ook een kerntaak van AIR om de kwaliteit van goed ontwerp te blijven agenderen, ook als doel op zichzelf. Er is een voortdurende onderstroom van nieuwe ideeën, concepten, experiment en verbeelding voelbaar. AIR wil deze zichtbaar maken en een stevig podium bieden. AIR wil werken aan de kansen voor jong talent en goed opdrachtgeverschap stimuleren. De Rotterdam Architectuur Maand is hier het vliegwiel voor. We geloven in de betekenis van het samenbrengen van de vakwereld en het brede publiek in het hart van dit festival. De RA Maand maakt ontwerpkracht toonaangevend; vanuit Rotterdam, op landelijk niveau met internationale betekenissen.

Complexe opgaven, concrete plekken

In de opgaven die richting geven aan onze programmalijnen onderscheiden we verschillende niveaus: 1) de complexe (inter)nationale transitieopgaven, 2) concrete ruimtelijke ontwikkelingen op het schaalniveau van Rotterdam en 3) plekken, gebieden en initiatieven waar de opgaven van de stad zich manifesteren en van waaruit in de landelijke context waardevolle lessen kunnen worden geleerd. In de voorbereiding op dit plan hebben we de volgende opgaven verkend die het programma voor de komende jaren mede richting geven:

■ Rechtvaardigheid in het wonen

Samen met Recht op de Stad en Platform Woonopgave onderzoeken we mogelijkheden om vanuit bewoners meer en betere zeggenschap te organiseren rondom het wonen, en de meer systemische vraagstukken rondom ruimtelijk woonbeleid. Door de schalen

heen worden lokale casussen verbonden aan lokaal en nationaal beleid, i.s.m. bewonersverenigingen, corporaties, Vereniging Deltametropool, Ministerie van BZK en Provincie Zuid-Holland. Internationale sprekers kunnen vanuit de TALKS-programmering als inspiratie dienen vanuit andere lokale best-practices.

■ Buitenstad: Alexanderpolder en IJsselmonde

Met de groei van de stad en de verdichting van de binnenstad verandert ook het perspectief op de stadsranden. De maatschappelijke en ruimtelijke opgaven zijn zeer actueel in de buitenwijken van Rotterdam. In de Alexanderpolder spelen opgaven rondom water en bodem nu al een belangrijke rol in het nadenken over verdichting en ruimtelijke planvorming. IJsselmonde is voorloper in de energietransitie als aardgasvrije wijk. Maar wat betekenen deze opgaven voor de inwoners van deze wijken, die veelal grotere en alledaagsere zorgen hebben dan de wereld over 100 jaar? Door programma te maken in deze wijken samen met bewoners, zoeken we deze doelgroep op en maken hen via verbeeldingskracht onderdeel van onze programmering. Dat doen we samen met o.a. bewonersorganisaties, gemeente Rotterdam, OMI, Weerwoord, Veldacademie en TU Delft.

■ Energieke Ruimte

Met verschillende programma's oefent de gemeente Rotterdam hoe wijken van het gas af kunnen gaan. Tegelijkertijd zijn er veel bewonersinitiatieven om zelf te voorzien in hun energie. Hoe verhouden al deze experimenten in uiteenlopende wijken als Rozenburg, Bospolder-Tussendijken en Blijdorp zich tot elkaar? En wat zijn lessen die we kunnen leren vanuit energiecoöperaties en denken vanuit menskracht? Door residenties te organiseren met Huis van de Toekomst hopen we nieuwe perspectieven te kunnen openen over de energietransitie en netwerken en geleerde lessen aan elkaar te verbinden. Dat doen we samen met Energie van Rotterdam, Huis van de Toekomst, Vereniging Deltametropool, IABR en OPEN Rotterdam.

■ Rotterdam 2125 begint nu

Samen met gemeente Rotterdam, Weerwoord en Rotterdamse ontwerp bureaus zoals de Urbanisten en Juurlink+Geluk proberen we vanuit de toekomst na te denken over het nu. Vanuit verschillende toekomstateliers tijdens het Stadmakerscongres, maar ook vanuit de EO Wijersprijsvraag en het College van Rijksadviseurs, proberen we de complexe grootschalige opgaven te verbinden aan de energie en innovatiekracht van de lokale praktijk, zoals het Essenburgpark en het Getijdenpark. Via het scenario van een Nationaal Park koppelen we kansen voor de groenopgave met bestaande initiatieven en instellingen zoals Groen010, het Natuurhistorisch Museum, Oase, Krachtgroen en Stadspark West aan het formele netwerk van Stadsontwikkeling en Stadsbeheer.

■ Nieuwe Orde

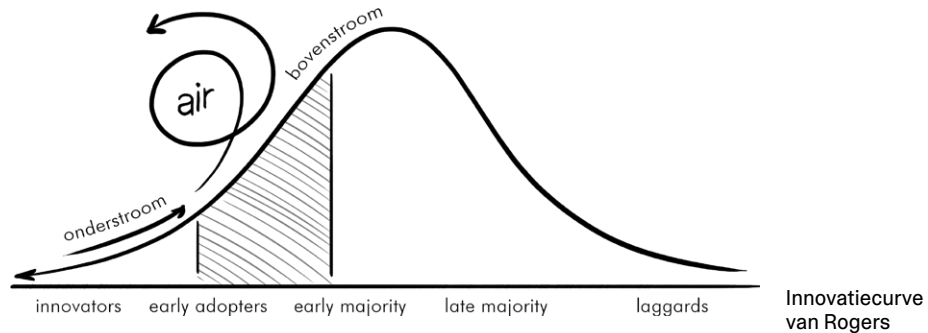
Er wordt veel gesproken over systeemverandering, maar hoe ziet dat er dan uit en hoe oefen je dat met elkaar? In Nieuwe Orde proberen we op onderwerpen als grondpolitiek en de coöperatieve stad na te denken over die nieuwe systemen. Door (gebieds)kennis en netwerken te verbinden binnen en buiten de stad, creëren we innovatieruimte om tot breed gedragen voorstellen te komen. Dit doen we samen met Verveeld en Verward, College van Rijksadviseurs, Delfshaven Coöperatie, Energie van Rotterdam, Waag Society en Samen 030. Ook willen we met een eigen coöperatie in IJsselmonde onderzoeken waarom het zo moeilijk is om coöperatief te bouwen in Rotterdam.

■ Jongerencultuur

Jongeren zijn de toekomst, maar worden niet genoeg gehoord in de ruimtelijke opgaven waar we voor staan. Met ons cultuureducatieprogramma en met jongereninstellingen zoals JINC, IMC Weekendschool, Young010 en Roffa Takkies proberen we jongeren consequent een stem te geven over de ontwikkeling van de stad en hen in al onze programmering te betrekken.

PROFIEL

AIR verbindt een onderstroom van ideeën aan een bovenstroom waarin deze gezien kan worden, daagt netwerken van vernieuwers uit om nieuwe perspectieven te openen op de opgaven van de stad en betreft een breed en divers publiek bij het ontwerpgesprek daarover. Daarom organiseren we een toonaangevend stedelijk podiumprogramma van lokale én internationale betekenis, een werkplaats voor de stad en een collectie van inzichten.

De manier waarop AIR opereert, door wederkerig samen te werken en ons te verbinden met zowel de professional als degene die het aangaat, is uniek in Nederland. Het past bij de Rotterdamse 'geen woorden maar daden'-mentaliteit. AIR signaleert dat landelijk beleid en lokale initiatiefnemers elkaar moeilijk weten te vinden, terwijl ze werken aan dezelfde transitieopgaven. Hoe kun je netwerken zo met elkaar verbinden dat de energie die lokaal leeft het landelijk beleid kan ondersteunen, in plaats van tegen te werken? En hoe zorg je dat het landelijk beleid de lokale energie ondersteunt?

Onderstroom bovenstroom

AIR benut de innovatiecurve van Rogers om strategische partnerschappen en doelgroepenbenadering te organiseren en de programma-mix in te richten. AIR heeft in dit model de positie als verbinder tussen de 'early adopters' en de 'early majority'. We positioneren ons daarmee als agenderend en verbindend platform tussen enerzijds een 'onderstroom' van nieuwe ideeën, concepten en experimenten en anderzijds de 'bovenstroom' waarin deze getoond, besproken en benut kunnen worden door een breed publiek⁷. AIR signaleert dat er juist daar een lacune is. Enerzijds zijn er instellingen die ontwerp gebruiken voor highbrow-presentaties aan het vakpubliek en de wereld van de professional. Anderzijds zijn er laagdrempelige publieksprogramma's die zijn losgeweekt van de vakinhoud. Aan het succes van de Rotterdam Architectuur Maand de afgelopen jaren hebben we gemerkt hoe belangrijk het is om deze werelden met elkaar te verbinden. We zien in zowel het politieke klimaat als de nog aanstaande transitie een steeds grotere urgentie om ook de beweging terug te maken, zodat er een iteratief en wederkerig proces kan ontstaan tussen de behoefte en kennis van een breed publiek, wat zij kunnen leren van de onderstroom, maar ook (en net zo belangrijk) hoe deze onderstroom kan worden gevoed met kennis uit die geleefde wereld. Van 'kennis' naar 'kennismaken met'⁸.

Positionering

Lokaal verankerd, nationaal toonaangevend, internationaal van waarde

AIR is een middelgrote instelling. In die tussenmaat kunnen wij de rol van intermediair goed vormgeven. AIR weet wat er speelt en kan door de schalen en tijd heen signaleren welke plekken,

initiatieven en ontwikkelingen de actuele kansen en opgaven van de stad weerspiegelen. Doordat transitieopgaven zo met elkaar verweven zijn en AIR in het midden staat, weet AIR zich steeds steviger te positioneren in een groter en uitdijend netwerk. We zijn laagdrempelig en benaderbaar voor (kleine) partijen en initiatieven, gebruiken onze platforms en grote programma's om van veel kleins iets groots te maken. Maar we weten ons vanwege onze professionaliteit en betrouwbaarheid ook goed te verhouden tot de institutionele wereld van het onderwijs, lokale overheid en Rijksoverheid. AIR staat in het midden en heeft het overzicht. Om onze rol goed te kunnen uitvoeren, is het belangrijk dat we zicht hebben op nieuwe ideeën en concepten en dat we toegang hebben tot de kennis en processen die de ontwikkeling van de stad bewegen. We hebben de ambitie om culturele netwerken en groeperingen positie en eigenaarschap te geven in het ruimtelijke domein. Andersom willen we professionele netwerken in een culturele context positioneren. Daarom is het belangrijk om netwerken en partnerschappen te bouwen in zowel de institutionele wereld van overheid en onderwijs als met connectors, initiatiefnemers en groeperingen die verbonden zijn met de haarvaten van de stad. Daarvoor moet AIR slim samenwerken, netwerken van vernieuwers om zich heen verzamelen en voortdurend werken aan goede partnerschappen, waarmee de reikwijdte van programmering en geleerde lessen vergroot worden. Met laagdrempelige meet-ups in aanloop naar de RA Maand en het Stadmakerscongres nodigen we initiatiefnemers uit om onderdeel te worden van onze programma's. We nemen ze mee in de ambities, we horen van hen wat er speelt en niet onbelangrijk: ze ontmoeten elkaar. Gelijktijdig zoekt ons team continu het gesprek met belangrijke connectors in zowel de stad als bij de instituties. Voor onze programma's kiezen we voortdurend het moment en de locaties die passen bij de inhoud en de doelgroep waarvoor we het programma maken. AIR heeft daarom een bescheiden eigen werkplaats en benut de stad als podium.

Internationalisering & impact

De grote kracht van AIR is het verbinden van netwerken. Vanuit de lokaliteit weten we ons (inter)nationaal te verbinden met andere lokale netwerken die in datzelfde gremium in een andere context opereren. Op deze wijze heeft onze lokale programmering ook (inter)nationaal impact. Zo onderhouden wij actief contact met het netwerk Coördinatie Lokale Architectuurinitiatieven, verbinden wij stadmakersnetwerken (ook buiten Rotterdam) en ontwikkelen wij een uniek landelijk architectuurcultuureducatie-

programma. Zo weten we lokale kennis te vertalen in nationale ruimtelijke strategieën die verbonden zijn met de leefwereld en de kennis en kunde van bewoners. Door deze landelijke netwerken lukt het steeds beter om ook op dat schaalniveau van betekenis te zijn en invloed uit te oefenen. Politiek leeft inmiddels het besef dat de verbinding met de burger van belang is, maar er zijn weinig instellingen die ook vorm en inhoud weten te geven aan deze ambitie. AIR weet zich te verbinden met instellingen en netwerken zoals BZK, CRa, RCE, Provincie Zuid-Holland, Vereniging Deltametropool, Arcam, Gras, Schunck, WdKA, gemeente Rotterdam en Albeda tot aan initiatieven als Recht op de Stad, Delfshaven Coöperatie, Ik Ben Wij, N8W8, Mono en Young 010. Deze werkwijze overstijgt het lokale en regionale belang. Onderwerpen die leven in de wijk, leven vaak ook internationaal, in wijken wereldwijd. De behoefte om die kennis en de verschillende methodieken uit te wisselen resulteert in mooie programma's. Hierin worden internationale netwerken verbonden via de concrete opgaven waar we aan werken in een lokale context. Zo waren er de afgelopen periode internationale uitwisselingen: met Wenen, Zurich en München tijdens het symposium Cooperative Conditions over wooncoöperaties en met India tijdens de Waterday met het Nieuwe Instituut en IABR. Met een landelijk netwerk vanuit de skatecommunity was er een uitwisseling met Bordeaux, en de methode Leren in de Metropo(ol)ider wordt nu ingezet voor architectuureducatie in Lagos, Nigeria. Ook hebben we een belangrijke bijdrage geleverd aan het opzetten van Ukraine Netherlands Urban Network (UNUN). Eén keer per jaar weten we deze energie, denk- en netwerkkracht samen te brengen in het grootste architectuurfestival van Nederland: de Rotterdam Architectuur Maand.

Onderstroom en bovenstroom door de schalen heen verbinden

De essentie van onze werkwijze is het organiseren van activiteiten die de onderstroom en de bovenstroom met elkaar verbinden. Met activiteiten als het Stadmakerscongres, het festivalhart van de Rotterdam Architectuur Maand, ons cultuureducatieprogramma en de doorlopende stadslabs en lezingen weten we dat concreet te maken. We zien daarmee de mogelijkheid om met architectuurcultuur de verbinding te slaan tussen de professional en het brede publiek, tussen de mensen die stad en land ontwerpen, bouwen en ontwikkelen en de bewoner voor wie de leefomgeving de komende jaren drastisch zal veranderen. Activiteiten die wat ons betreft cruciaal zijn voor het vakgebied van de architectuur om zich internationaal te blijven onderscheiden.

Om de verbinding tussen onder- en bovenstroom goed mogelijk te maken, positioneert AIR zich als onafhankelijk platform en organiseert het programma langs drie lijnen:

1) een breed stedelijk podium van lokale én (inter)nationale betekenis, 2) een werkplaats gericht op kennisuitwisseling en het genereren van nieuwe perspectieven met netwerken van vernieuwers en 3) een digitale collectie van inzichten. Deze worden gevoed en verbonden door onze netwerken, partnerschappen, plekken van betekenis en (internationale) ruimtelijke opgaven.

In het hoofdstuk programma staat onze digitale strategie beschreven.

5
RA Maand goes IJsselmonde, 2023

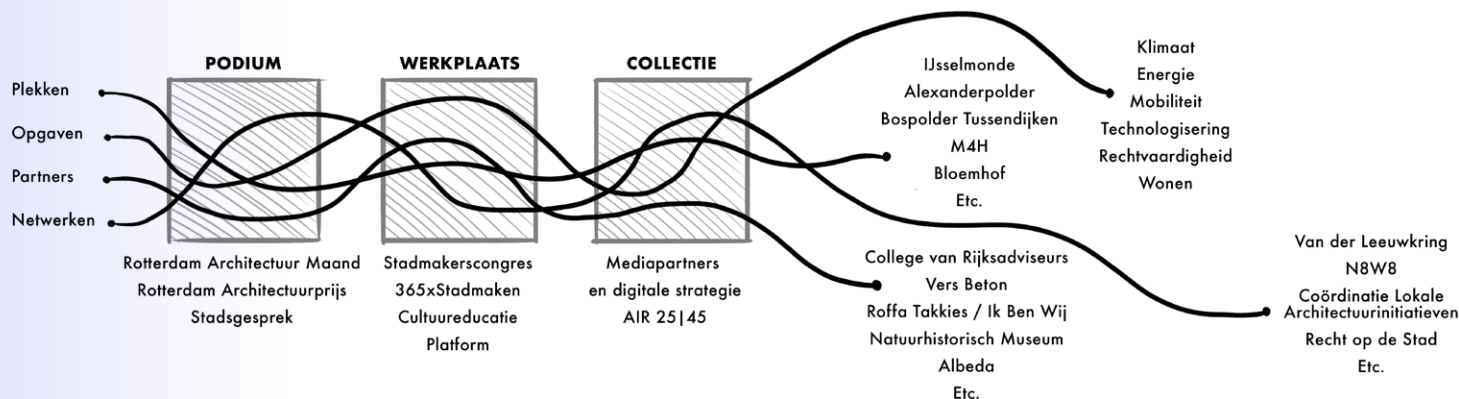
Opening tentoonstelling (T)Huis, RA Maand, 2022

6
Skate Symposium, RA Maand, 2023

PROGRAMMA

Podium, werkplaats en collectie worden continu verbonden via onze netwerken, partnerschappen en plekken van betekenis. Ze worden gestuurd door de ruimtelijke opgaven. De inhoud van het programma kent zijn oorsprong in onze missie en krijgt richting met onze ambitie voor de komende jaren en op de lange termijn. AIR maakt een stedelijk programma, verbonden aan landelijke opgaven en netwerken waar (inter)nationale lessen zijn te leren.

A. Podium

Het Podium gebruikt AIR om het hele jaar door publieksactiviteiten te organiseren. Activiteiten waarmee we ontwikkelingen, innovatie en experiment met een breed publiek delen en bespreken. Dit is één van de manieren waarop we de onderstroom verbinden aan de bovenstroom. Voor het Podium zoeken we plekken die passen bij het onderwerp, het netwerk en de maat en schaal van het publiek. Sinds AIR is verhuisd naar Zuid, programmeren we ook zoveel mogelijk op Zuid.

AIR neemt in de volgende periode het initiatief tot drie podia: de jaarlijkse Rotterdam Architectuur Maand (1), de Rotterdam Architectuurprijs (2) en een doorlopende reeks publieke debatten, lezingen en colleges onder de noemer Stadsgesprek (3).

A 1. Rotterdam Architectuur Maand

Samen met de ontwerpsector, het onderwijs, het bedrijfsleven en vele initiatiefnemers wordt ieder jaar in juni de innovatiekracht en kwaliteit van architectuur gevierd. De [Rotterdam Architectuur Maand](#) (RA Maand) is een initiatief van AIR, Rotterdam Festivals en Rotterdam Partners. De RA Maand is de afgelopen periode doorgegroeid tot het grootste architectuurfestival van Nederland, met 'de toekomst van de stad' als centraal uitgangspunt. De RA Maand heeft een internationaal bereik en is een toegankelijk festival dat plaatsvindt door de hele stad, waarbij gebouwd wordt aan een begripkader over wat de ruimtelijke ontwikkeling van de stad precies is, en wat dat betekent voor de toekomst. Er is voor iedereen iets te doen, ongeacht kennis over of ervaring met architectuur. Tegelijkertijd vormt het een jaarlijks moment van ontmoeting voor het vakgebied.

Met ruim 90 partners organiseert en faciliteert de RA Maand rond de 150 activiteiten, verspreid over meer dan 50 locaties. De grote opgaven waar we voor staan, zoals de wateropgave en de energietransitie, worden voorstelbaar gemaakt door ze te koppelen aan concrete plekken in de stad. Er zijn interventies,

rondleidingen, workshops, lezingen, tentoonstellingen, films en festiviteiten voor allerlei typen publiek.

De Rotterdam Architectuur Maand bestaat sinds 2016 en is ontstaan als een 'strik om de kalender' om verschillende culturele programma's over architectuur met elkaar te verbinden. Sinds 2019 is daar een Festivalhart aan toegevoegd als centrale ontmoetingsplaats voor uiteenlopende publieksgroepen. De wisselwerking tussen het jaarlijks veranderende thema en de specifieke locatie brengt niet alleen variatie en vernieuwing in het programma, maar initieert ook een relevant gesprek met de stad. Door in te spelen op de meest actuele ontwikkelingen en uitdagingen in de stad, biedt het festival een podium om abstracte stedelijke ontwikkelingen begrijpelijk te maken voor een breed publiek. Waar de RA Maand in 2019 vanuit het oude Postkantoor aan de Coolsingel vertelde over de verschillende tijdlagen die in de stad leesbaar zijn, ging het in 2021 over het zichtbaar maken van de onderstroom aan ideeën en opgaven voor de stad, ondergronds toegankelijk in parkeergarage Kruisplein. In 2022 keken we vanaf het dak van het Nieuwe Instituut naar de stad en vroegen we ons af wanneer we ons thuis voelen. Vervolgens hebben we in 2023 met het thema Natte Stad de wateropgave en water als publieke ruimte voor de stad getoond, met een drijvend festivalhart in de Maashaven, waar het Nelson Mandelapark komt. Met ontwerpkracht van gevestigde bureaus zoals MVRDV en Studio Marco Vermeulen maar ook opkomende bureaus zoals Namelok, Enzo Valerio en Studio 1:1 lukt het elk jaar weer verrassende artistieke interventies neer te zetten die wereldwijd veel aandacht krijgen⁵. Door naast ontwerp bureaus ook ontwerpopleidingen te betrekken als partner van de RA Maand, krijgen ideeën en innovaties uit de onderstroom een plek in de bovenstroom, en wordt opkomend talent verbonden aan zowel een breed publiek als aan de gevestigde Nederlandse ontwerpsector. Daarnaast dagen we de sector uit hun werk begrijpelijk en deelbaar te maken voor een breed publiek. Overigens gaat geen enkel programma binnen de RA Maand uitsluitend over Rotterdam; aan vrijwel alle lokale opgaven koppelen we een algemeen vraagstuk, waar we Rotterdam in perspectief zetten, niet zelden voorbeeldstellend.

Ambitie

Uit publieksonderzoek dat AIR in 2023 deed gaf 84% van de bezoekers aan op een nieuwe manier naar de stad te kijken door hun bezoek aan de RA Maand. 54% van de bezoekers die het publieksonderzoek invulden kwam daarbij niet uit Rotterdam. Deze uitkomsten sterken ons in de overtuiging dat een festivalconcept als de RA Maand een veelbelovende toekomst heeft. AIR wil in de nieuwe beleidsperiode de RA Maand daarom zowel artistiek inhoudelijk, organisatorisch als financieel verder bestendigen als festival van landelijk belang om zo door te kunnen groeien tot een festival van internationale betekenis.

Strategie

We willen de Rotterdam Architectuur Maand verder ontwikkelen tot een festival van internationale betekenis en hanteren daartoe een programmamethode van drie elkaar versterkende onderdelen:

- *Het Festivalhart (1)* fungeert als het kloppende hart van het evenement, een ontmoetingsplek voor diverse publieksgroepen. De RA Maand brengt daar de vakwereld, stadmakers, talent, Rotterdammers en een breed (inter)nationaal publiek samen. Het Festivalhart bestaat uit een aantrekkelijke publiekstrekkende interventie, een laagdrempelige tentoonstelling waarin het publiek op verrassende wijze wordt meegenomen in de inhoudelijke context over de volgende opgaven voor de stad en een verdiepend programma van tours, workshops, voorstellingen, films en lezingen.

- *Een breed toegankelijk stadsprogramma (2)* verspreid over Rotterdam en daarbuiten, waarbij grote en kleinere festivals, culturele organisaties en evenementen zich verenigen onder de vlag van de RA Maand. Dit vergroot de zichtbaarheid van architectuurcultuur en positioneert Rotterdam als 'Architectuurhoofdstad'. Samenwerkingen met partners zoals De Dag van de Architectuur, Nieuwe Instituut, de Rotterdamse Dakendagen en Urban Guides, verbinden het eigen publiek van partners met het bredere publiek van de RA Maand. De programmering reikt verder dan het stadscentrum, met als doel het publiek in buitenwijken te bereiken en het gevoel te creëren dat architectuur en de aanpak van grote stedelijke vraagstukken in de hele stad leven.

- *Een actieve (online) community (3)*. Om de inhoud en kwaliteit van het Festivalhart en het stadsprogramma te waarborgen, investeert AIR jaarrond in community-vorming. Deze gemeenschap omvat landelijke partners, zoals het College van Rijksadviseurs, BNA en CoLA evenals niet-traditionele partners die een scherpe blik hebben op ontwikkelingen in de stad, bijvoorbeeld vanuit street culture, fotografie, dans, stadsecologie en (on)toegankelijkheid. De online community wordt ondersteund door een vernieuwde website met architectuurkalender, een aparte omgeving voor initiatiefnemers en partners en live meet-ups met programmapartners. Ook wordt samengewerkt met websites en platforms zoals Archined, de Architect, Architectenweb, OPEN Rotterdam, Operator Radio en Vers Beton.

Organisatie

AIR stelt een projectteam samen dat gedurende het kalenderjaar vorm geeft aan de inhoud, de communicatie en de productie. AIR organiseert community-vorming, coördineert meet ups met programmeurs, is organisator van het festivalhart en geeft opdracht voor artistieke leiding en productie. Vanuit de meet-ups wordt input vanuit de praktijk omgezet in tentoonstellings- en programmaonderdelen. Daarnaast kunnen we vanuit de community nieuwe initiatiefnemers ondersteunen bij de artistieke kwaliteit en organisatie van pro-

gramma. Ook werken we aan het consequent uitschrijven van open oproepen, waarbij ontwerpers uitgenodigd worden de eigen praktijk van architectonische vernieuwing op verschillende manieren te verbinden aan (het thema van) de RA Maand. Daarnaast verbinden we kennis, expertise en netwerk via een inhoudelijke redactieraad bestaande uit professionals uit het ontwerpveld aan de RA Maand. Rotterdam Festivals is verantwoordelijk voor het op hoog niveau ondersteunen van het stedelijk festivalprogramma. Rotterdam Partners zet zijn expertise op het gebied van positionering, netwerkvorming en de (inter)nationale pers in.

A2. Rotterdam Architectuurprijs

De [Rotterdam Architectuurprijs](#) brengt al meer dan tien jaar de beste nieuwe bouwwerken van de stad voor het voetlicht. De prijs, een initiatief van de gemeente Rotterdam en in samenwerking georganiseerd door AIR, viert de zeggingskracht van architectuur, de bijdrage van bouwwerken aan de stad en het vakmanschap waarmee ontworpen wordt. Jaarlijks worden de beste bouwwerken bekroond met de RAP-juryprijs en de RAP-publieksprijs, bestemd voor het winnende team van opdrachtgever, ontwerper en bouwer. Met de verschuiving van de uitreiking van de RAP in de editie 20/21 naar de RA Maand hebben we de prijs kunnen verbinden aan een breder publieksprogramma van tours, lezingen, rondleidingen en reportages van de genomineerden i.s.m. OPEN Rotterdam. Daarnaast draagt de tentoonstelling in de Centrale Bibliotheek met een fysieke stembus eraan bij dat de RAP ook toegankelijk is voor mensen die geen computer of telefoon hebben. Met het aanbieden van het juryrapport en video's in het Engels verbeteren we de internationale positie en vindbaarheid van Rotterdam als Architectuurstad.

Ambitie

AIR organiseert het juryproces, de publieksstemming van 5000-7500 stemmen en de prijsuitreiking op een passende (architectonische) locatie. AIR voert ook de redactie over de website waarop een collectie van ruim 500 projecten is beschreven. Deze collectie vormt het uitgangspunt voor een breder publieksprogramma tijdens de Rotterdam Architectuur Maand. De komende periode willen we de prijs nog beter inzetten in het aangaan van het publieke gesprek over de ontwikkeling van de stad, door de opzet van de prijs op passende wijze te vernieuwen.

A3. Stadsgesprek

AIR organiseert publieke lezingen en debatten over architectuur en stedelijke ontwikkeling. We maken daarmee een breed publiek onderdeel van het denken over het wonen, werken en leven in de stad en over architectuur. AIR wil inspireren, inzicht geven en kennisuitwisseling en meningsvorming stimuleren. Waar we ons voorheen voornamelijk richtten op de grote gebiedsontwikkelingen en projecten, merken we bij deze grote en complexe ruimtelijke opgaven dat het niet altijd even makkelijk is om ze publiek te agenderen zonder een uiterste inzet van redactiekracht. Daarom maken we de laatste jaren meer ruimte om als (laagdrempelig te benaderen) partner samen met initiatiefnemers en collectieven een stem te geven aan andersoortige perspectieven op de stad die gaan over o.a. de woningnood, coöperaties, hoogbouw, zeggenschap en de energietransitie. Partners daarin zijn o.a. Arminius, Vers Beton, Recht op de Stad, gemeente Rotterdam en het Keilecollectief.

Ambitie

AIR programmeert in twee lijnen:

- 'Over de stad gesproken' is een lezingen- en debatserie over grote stedelijke kwesties, actuele opgaven en ontwikkelingen. Het publieke gesprek wordt op een scherpe maar vooral ook nieuwsgierige wijze gevoerd. Door de genoemde complexiteit zoeken we in deze reeks steeds meer de samenwerking. Op voorhand ziet AIR de volgende thema's, opgaven en ontwikkelingen: 1) het (ontwerp)proces rondom Cultuur&Campus, 2) het in verband brengen van grote en kleinere ontwikkelingen in de stadswijken op Zuid, waaronder ook de woonopgave, 3) we volgen de transformatie van de centrale Bibliotheek en Museum Boijmans van Beuningen, 4) de voortgang van de grote stadsprojecten, 5) de ontwikkeling van Feyenoord City, 6) de duurzaamheid van hoogbouw, 7) een toegankelijke en rechtvaardige woningmarkt en de uitdaging om de bestaande woonomgeving een kwaliteits- en energiesprong te laten maken.
- In de Engelstalige lezingreeks '[TALKS about architecture](#)' staat architectuur als artistieke discipline centraal. We organiseren TALKS in samenwerking met initiatiefnemers De Kort Van Schaik en bieden hiermee een podium aan mondiaal opkomend ontwerptalent dat aan de vooravond staat van een internationale doorbraak zoals So-Il, Baukuh en Mary Duggan. TALKS startte in 2013 en heeft inmiddels een grote internationale achterban van studenten, ontwerpers en andere vakgenoten weten te verzamelen. In het kader van duurzaamheid maken we bij het uitnodigen van internationale sprekers een zorgvuldige afweging tussen inhoudelijke bijdrage en reisafstanden. Daarbij willen we de bezoeken van sprekers gaan combineren met andere programmalijnen of collega instellingen zoals ARCAM. Dit minimaliseert negatieve milieu-impact, vergroot de diepgang en stimuleert internationale uitwisseling binnen meerdere programma's.

B. Werkplaats

*'Als we één ding zeker weten
is dat alles anders wordt'*

Floris Alkemade, uitreiking Architectuurjaarboek '21

Met het Werkplaatsprogramma zetten we in op de kracht van het ontwerp. De stad gaat veranderen en die fysieke veranderingen staan niet los van de sociaalmaatschappelijke context. Hoe betrekken we de samenleving? We zijn ervan overtuigd dat we de complexiteit van de opgaven waar we voor staan vertaalbaar, bespreekbaar en inzichtelijk kunnen maken via verbeeldingskracht en het ontwerpgesprek. Het gaat daarbij niet om één-op-één-doorwerking van de gedane voorstellen. Het gaat om het creëren van een lerend netwerk en het slaan van de brug tussen denken en doen, met professionals en burgers. In de werkplaats van AIR gebruiken we het ontwerpgesprek als middel en proberen we ontwerp en de ontwerper zo goed mogelijk in te zetten en te positioneren. De praktijk van stedelijke ontwikkeling is traag en omgeven met belangen en risico's. Het is daarom belangrijk een beleidsluwe, vrije ruimte in te richten zodat deelnemers met elkaar op gelijke voet staan. De werkplaats maakt het mogelijk ontwikkelingen niet alleen te bevragen, maar in een nieuw perspectief te plaatsen, met elkaar na te denken over de integratie van transitie voor een stad van de toekomst en fungeert als het voorportaal van publieke programmering.

Het werkplaatsprogramma van AIR bestaat in hoofdlijnen uit vier onderdelen: Stadmakerscongres (1), 365 x Stadmaken (2), Leren in de Metropo(o)lder (3) en Platform (4).

B 1. Stadmakerscongres

Het [Stadmakerscongres](#) (SMC) vormt het hart van het werkplaatsprogramma. Het SMC is uitgegroeid tot een zeer succesvol programma over de stad met een nationaal profiel. Eén dag in het jaar brengt AIR initiatiefnemers uit alle kanten van stad en land samen, dwars door generaties en professionele scheidslijnen heen. AIR organiseert het SMC sinds 2009. Het wordt gedragen door de Van der Leeuwkring, de gemeente Rotterdam en vele initiatiefnemers uit de stad. Het SMC is ontstaan vanuit een beweging die (inter)nationaal en lokaal voelbaar is, en het werken aan de stad niet langer slechts aan institutionele partijen voorbehoudt. Iedereen die zich betrokken voelt bij de stad kan vanuit diens specifieke deskundigheid en ambitie bijdragen aan de ontwikkeling ervan. Iedereen maakt de stad. Dat is de overtuiging en tevens de opgave die het SMC centraal stelt en waar doorlopend aan gewerkt moet worden. Na twee edities door Corona belemmerd te zijn geweest in de uitvoering van het congres, voelde de urgentie om samen te komen en met elkaar over de stad in gesprek te gaan en blijven, groter dan ooit. Door met elkaar aan het werk te gaan aan ronde werktafels hebben we in 2022 en 2023 het concept van het Stadmakerscongres geactualiseerd en naar een volgende fase gebracht. De keuze om af te wisselen tussen Theater Zuidplein en Theater Rotterdam als locatie voor het SMC is hier tevens onderdeel van.

Ambitie

De kracht van het Stadmakerscongres ligt in zijn voortdurende relevantie. Als dynamische werkplaats brengen we denkers, doeners en stadsbewoners samen om de toekomst van onze stad vorm te geven. Hierbij willen we ook de stem van jonge stadmakers versterken in het gesprek over de stad. Door het ontwerpgesprek te gebruiken als krachtig instrument, vernieuwen we het congres en verbinden we het met het thema 'Ruimte voor Cultuur — Culturele Ruimte'. Na een succesvolle samenwerking in 2022 organiseren we het congres ook in Theater Zuidplein, waarmee we een afwisseling bieden tussen het centrum en Zuid. Op deze manier blijven we anticiperen op de veranderende behoeften en uitdagingen van onze stad, en versterken we de impact van het congres als katalysator voor innovatief en inclusief stadmaken.

B2. 365 x Stadmaken

Het Stadmakerscongres wekt de suggestie van een eendaags evenement, maar er wordt het gehele jaar naartoe gewerkt door vele stadslabs, initiatiefnemers, energie coöperaties, culturele programmeurs, de Van der Leeuwkring en betrokken ambtenaren. Met hen verkennen wij doorlopend onderstaande opgaven. Dwars door grenzen tussen het private en het publieke, de onder- en de bovengrond, de stad en de regio. Om te komen tot een visie op de stad in zijn samenhang, diversiteit en complexiteit, moeten bewoners, beleidsmakers, ontwerpers en bouwers meer tot elkaar komen. Zo kunnen we werken aan nieuwe collectieve opgaven, waarmee plekken en initiatieven in verband worden gebracht.

Ambitie

Met de werkplaats zoeken we naar manieren om via ontwerp en het ontwerpgesprek, enerzijds niet ruimtelijke professionals te betrekken bij ruimtelijke opgaven (netbeheerders, databedrij-

ven, bankiers, juristen etc.) en anderzijds bewoners een stem en eigenaarschap te geven in hun steeds ingrijpender veranderende leefomgeving. De drie verschillende schaalniveaus die richting geven aan ons programma staan daarbij centraal: 1) de complexe transitieopgaven, 2) concrete ruimtelijke ontwikkelingen op het schaalniveau van Rotterdam en 3) plekken, gebieden en initiatieven waar de opgaven van de stad zich manifesteren en van waaruit in de landelijke context waardevolle lessen kunnen worden geleerd. Deze verschillende onderdelen komen samen in vijf langer lopende onderzoekslijnen 'Rechtvaardigheid in het wonen', 'Buitenstad: Alexanderpolder en IJsselmonde', 'Energieke Ruimte', 'Rotterdam 2125 begint nu' en 'Nieuwe Orde'.

B3. Cultuureducatie

Met het (architectuur)cultuureducatieprogramma [Leren in de Metropo\(o\)lder](#) (LIDM) betreft AIR sinds 2018 jongeren bij de ruimtelijke opgaven. Leren in de Metropo(o)lder is een initiatief van Podium voor Architectuur Haarlemmermeer en Schiphol in de regio Amsterdam. AIR werkt met dezelfde methodiek en werkwijze in de regio Rotterdam, met als missie jongeren via ontwerp denken een stem te geven binnen de ruimtelijke opgaven én eigenaarschap te geven over hun eigen leefomgeving. Binnen LIDM maken we gebruik van ontwerpdenken/Design Thinking als methodiek om abstracte opgaven concreet te maken. Opgaven worden gegoten in overzichtelijke opdrachten voor jongeren, onder leiding van een echte opdrachtgever. Tijdens de opdracht wordt er vanuit verschillende ontwerpdisciplines gewerkt, gedeeld en geleerd. Jonge professionals uit het netwerk van AIR worden ingezet als rolmodellen voor de jongeren. Essentieel binnen LIDM is een kruisbestuiving tussen al deze doelgroepen, die elkaar vanuit de verschillende sociale lagen en bubbels niet als vanzelfsprekend ontmoeten, laat staan in dialoog raken of aan kennisdeling doen.

Ambitie

De afgelopen jaren is het netwerk van betrokken scholen en jongerenplatforms uitgebreid. AIR heeft meerdere projecten gedraaid op o.a. het Lyceum Kralingen, Albeda College en Albeda Next. De methodiek en werkwijze van LIDM is daarbij stevig omarmd. In 2022–2023 zijn we reguliere onderwijsprojecten gaan draaien met initiatieven als JINC, Roffa Takkies en IMC Weekendschool om een bredere doelgroep jongeren te bereiken. In samenwerking met KCR, gemeente Rotterdam en het CoLA-netwerk wordt er gewerkt aan het verder landelijk uitbreiden van het (architectuur)cultuureducatieprogramma. Tegelijkertijd blijven we lokaal inzetten om jongeren onderdeel te maken van het gesprek over de stad, door specifieke jongerenprogrammalingen te ontwikkelen tijdens het Stadmakerscongres en de RA Maand. Dit levert een belangrijke bijdrage aan de verjonging van ons publiek, en hopelijk op de langere termijn tot diversifiëring van ons vakgebied.

B4. Platform

Een vitaal architectuurklimaat is essentieel voor een architectuurstad als Rotterdam. Daarom werkt AIR sinds 2002 voortdurend aan netwerkvorming, talentontwikkeling en goed opdrachtgeverschap. We merken dat de persoonlijke relatie van groot belang is om met elkaar het gesprek te kunnen voeren en een verbinding te maken tussen de verschillende disciplines, die samen verantwoordelijk zijn voor de fysieke verschijningsvorm van de stad.

Ambitie

Van der Leeuwkring

AIR is sinds 2005 initiatiefnemer van de [Van der Leeuwkring](#), bestaande uit Rotterdamse opdrachtgevers die zich op persoonlijke titel en bedrijfsmatig inspannen voor goed opdrachtgeverschap in het licht van Rotterdamse opgaven. De kring organiseert vijf keer per jaar een denksessie, draagt financieel en inhoudelijk bij aan het Stadmakerscongres, nodigt een Guest Urban Critic uit en reikt de Van der Leeuwprijs uit aan een klein initiatief met grote betekenis voor de stad. In de volgende periode onderzoeken we hoe een bredere waarde agenda impact kan hebben op de ontwikkeling van de stad.

Platform Ruimtelijk Ontwerp

Aan het Platform Ruimtelijk Ontwerp zijn op uitnodiging van AIR zo'n 75 architecten, landschapsarchitecten, stedenbouwkundigen en historici verbonden namens evenveel bureaus. Het platform komt tenminste drie keer per jaar bijeen en wil een open gedachtewisseling tot stand brengen tussen de gemeente Rotterdam, de wethouder en de ontwerpgemeenschap over de ruimtelijke opgaven voor Rotterdam. De komende periode focussen we meer en meer op de rol van de ontwerper in de transitieopgaven.

Platform Woonopgave

AIR is mede-initiatiefnemer van het [Platform Woonopgave](#), een groeiend netwerk van onder andere architecten, stedenbouwkundigen, ontwikkelaars, beleidsmakers en andere stadmakers die op zoek zijn naar alternatieve oplossingen voor de wooncrisis. Het Platform is ontstaan uit een uitgebreide analyse van architect Sanne van Manen naar de wooncrisis, die voor iedereen gratis te downloaden is en daarmee onder een steeds breder netwerk gehoor vindt. AIR ondersteunt het netwerk met organisatie, communicatie en programmering.

C. Collectie

De programmering van AIR heeft sinds zijn oprichting in 1982 een rijke collectie publicaties, beelden, tekeningen, artikelen en manifesten voortgebracht. De website van de Rotterdam Architectuurprijs bevat daarnaast zo'n 500 gedocumenteerde projecten, een collectie die de zeggingskracht van de eigentijdse Rotterdamse architectuur samenvat. Onze partners beschikken over hun eigen kennis en netwerken. De nieuwe website fungeert niet alleen als een archief, maar ook als een dynamisch platform dat de relaties tussen verschillende programma's, betrokken netwerken en individuen inzichtelijk maakt. Met deze inzet krijgt de positie van AIR als platform- en netwerkorganisatie meer betekenis en maken we uitkomsten van programma deelbaar en toegankelijk. De relaties tussen de afzonderlijke programma's en de daarbij betrokken netwerken en personen worden inzichtelijker. Daarmee kunnen we het geheugen van AIR inzetten en waardevolle kennis in de context plaatsen van actuele opgaven en ontwikkelingen.

C1. Mediapartners en digitale strategie

Onze digitale strategie is gericht op vier pijlers: allereerst het online toegankelijk maken van ons programma voor iedereen die fysiek niet aanwezig kan zijn. Ook bouwen we aan een Collectie van inzichten die kunnen helpen bij de opgaven van morgen. Dit doen we door het aanbieden van begrijpelijke content voor een breed publiek over de vaak ingewikkelde opgaven waar we programma op maken. We maken zo ons programma

en de netwerken waar we mee samenwerken zichtbaar. De website, artikelen en social media-berichten van de Rotterdam Architectuur Maand bieden we waar mogelijk ook Engelstalig aan, waardoor een internationaal publiek ons ook weet te vinden. De website van AIR is ook gebouwd met de ambitie om deze op den duur internationaal toegankelijk te maken.

Ambitie

AIR bouwt de komende jaren aan diverse inhoudelijke dossiers met journalistieke kwaliteit. In deze periode werken we met *Vers Beton* verder aan ons dossier architectuurkritiek. *Vers Beton* heeft, onder meer dankzij het partnerschap met AIR, haar bereik en kwaliteit kunnen vergroten en sinds 2013 een rijk dossier aan artikelen opgebouwd die via beide websites worden ontsloten. Met OPEN Rotterdam zetten we de verschillende samenwerkingsverbanden voort met o.a. Studio Stadmaken en met programma's tijdens de RA Maand. Met Operator Radio werken we samen om inhoudelijke programma's te produceren over de stad en regulier programma te broadcasten. Met TV Rijnmond hebben we afgelopen periode nieuw publiek weten te verbinden aan de ruimtelijke kansen van de energietransitie in het goed bekeken tv-pro-

gramma 'Stad vol Energie'. We hebben de ambitie daar nog een vervolg aan te geven. Met vakplatforms De Architect en Architectenweb hebben we de afgelopen periode meerdere programma's gemaakt. Dit zullen we in de komende periode bestendigen.

C2. AIR 25|45

AIR bestond in 2022 20 en 40 jaar. Hiervoor zijn we in het archief gedoken van AIR bij het NI. Er zijn vooral van de internationale ontwerpmanifestaties tot 2002 enkele heel mooie stukken die we in een tentoonstelling willen verwerken. Maar de socratische uitspraak 'hoe meer je weet, hoe meer je weet dat je niks weet,' is hier van toepassing. Dit heeft ons ertoe doen besluiten om tot 2027 te werken aan een onderzoek naar de rol van architectuurcultuur in Rotterdam. Niet alleen van '82 tot '02, maar juist ook de afgelopen 20 jaar. Daarvoor zoeken we versterking van een architectuurhistoricus en budget om dat ook in een publicatie en tentoonstelling goed vorm te geven. Gelijktijdig werken we aan het digitaal beschikbaar stellen van belangrijke publicaties via onze platforms.

Huidige netwerk AIR

ORGANISATIE

Personele organisatie

AIR werkt met een compact team van 7,5 FTE aan alle programma's. Inhoudelijk en financieel geeft directeur-bestuurder Barbara Luns invulling aan de missie, ambitie en strategie van AIR. Zij heeft een aanstelling voor onbepaalde tijd. De directeur-bestuurder geeft leiding aan de organisatie, is het gezicht van AIR en geeft vorm en uitvoering aan het meerjarige beleid en de jaarplannen. De directeur wordt op directieniveau bijgestaan door een zakelijk leider. Zij worden ondersteund door een team van programmamakers, een communicatieteam en een office- en HR-manager. Daarnaast maakt AIR voor de organisatie van omvangrijke projecten gebruik van een netwerk van externe producenten, projectleiders, curatoren, redacteuren, onderzoekers, ontwerpers, vrijwilligers en een boekhouder. Daarmee staat een stevig team dat de programmering en de geambieerde ontwikkeling van AIR invulling geeft.

Raad van Toezicht

Stichting AIR is georganiseerd volgens een Raad van Toezicht-model. De RvT is onafhankelijk sparringpartner van de directie en laat zich leiden door het culturele, economische en maatschappelijke belang van AIR, zoals vastgelegd in de statuten en het RvT-reglement. Ook zijn in de statuten afspraken vastgelegd over de informatievoorziening van directeur-bestuurder naar de RvT. De raad komt vier keer per jaar bij elkaar. Momenteel bestaat de RvT uit zes leden met uiteenlopende culturele en professionele achtergronden. Er wordt een rooster van aftreden gehanteerd ten behoeve van een goede spreiding van (her)benoemingen en een passend profiel. De raad heeft een voorzitter en er zijn telkens twee leden die bilateraal extra oog hebben voor governance, de drie codes en financiën. De leden stellen hun tijd onbezoldigd beschikbaar.

Extern advies

Ten behoeve van een professionele en stabiele organisatie betreft AIR een vaste pool van gespecialiseerde adviseurs, zoals Altijd HR, dat adviseert over o.a. het salarishuis en arbeidsvoorwaarden. Berghout+MAS verzorgt de salarisadministratie, I&O Netsys doet de ICT en Tinke Assurantiën organiseert de verzekeringen en pensioenen. Bij omvangrijke podiumactiviteiten adviseert Tinke samen met Straatman Koster Advocaten ook in het risicomangement. JCP accountant+ voert gedurende een maximale periode van vier jaar de accountantscontroles uit en rapporteert aan de Raad van Toezicht.

Huisvesting

Sinds 2017 heeft AIR op Zuid een kantoor in de RET-remise aan de Waalhaven Oostzijde en deelt dit gebouw o.a. met de Veld-academie. AIR bezit bewust geen vastgoed.

Governance

AIR beschikt sinds 2021 over een culturele ANBI-status en werkt vanuit de maatschappelijke doelstelling zoals deze is vastgelegd in de statuten. We volgen tevens in woord en daad de Governancecode Cultuur, de Fair Practice Code en de Code Diversiteit en Inclusie.

Codes

Governance Code Cultuur

AIR past alle acht principes van de code toe, gevat in onderstaande vier pijlers 'waarde scheppen voor en in de samenleving', 'integer en rolbewust handelen', 'zorgvuldig besturen' en 'goed toezicht uitoefenen'. De directie en de RvT zijn zich bewust van de principes en aanbevelingen en handelen hiernaar.

- Waarde scheppen voor en in de samenleving

Zoals in voorgaande hoofdstukken beschreven, realiseert AIR impact door via de programmering diverse netwerken van stadmakers, formeel en informeel, actief te betrekken bij complexe ruimtelijke vraagstukken over de stad. Door periodiek met zowel programmpartners als bezoekers de resultaten te evalueren zijn lange programmlijnen ontstaan (en geen 'one offs'). Met een aantal zelfgeïnitieerde netwerken maakt AIR volgens een vaste overlegstructuur inhoudelijk programma, zoals met Van der Leeuwkring (private ontwikkelaars, vastgoedbeleggers en bouwers), het Platform Ruimtelijk Ontwerp (architecten, landschapsarchitecten en stedenbouwers), Platform Woonopgave en Stichting CoLA (Coördinatie Landelijke Architectuurinitiatieven). Ook betreft AIR externe stuur- en klankbordgroepen en professionele jury's bij de omvangrijke programma's en wordt afstemming gezocht met de Rotterdamse architectuurculturele partijen ('RAC'). Tot slot worden de activiteiten ook financieel divers gedragen. Niet alleen zorgden een nieuwe stroom aan publieksinkomsten, private fondsen en in-kind sponsoring voor meer financiële middelen om projecten te laten groeien; ook zorgden ze voor een extra bevestiging vanuit stakeholders voor hetgeen AIR inhoudelijk heeft gerealiseerd. Dat geeft ons vertrouwen met oog op de toekomstige beleidsperiode.

- Integer en rolbewust handelen

AIR heeft een toegewijde directie en een deskundige Raad van Toezicht. Zij zijn zich bewust van hun voorbeeldfunctie in relatie tot integer bestuur en het weerspiegelen van belangrijke maatschappelijke opgaven en de doelstellingen van de stichting. In juli 2022 zijn de statuten van AIR op deze punten aangescherpt in lijn met de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen (WBTR). AIR werkt voortdurend aan een open en veilige werksfeer waarbij aanspreekbaarheid, empathie en energiek werkplezier centraal staan. Namens de RvT treedt één lid op als vertrouwenspersoon, die zich jaarlijks in gesprekken met medewerkers op de hoogte stelt van hun betrokkenheid bij het beleid en van de dagelijkse gang van zaken op de werkvloer. AIR heeft vanwege de omvang van de organisatie geen medezeggenschapsorgaan.

De directie legt gevraagd, in lijn met de statuten, of ongevraagd tijdig verantwoording af aan de RvT met alle informatie die nodig is. Leden van de RvT kunnen geen taken en bevoegdheden overnemen van de directeur-bestuurder en andersom. Rollen en verantwoordelijkheden van directie en toezichthouders heeft AIR geëxpliciteerd in een directiereglement en een RvT-reglement. Deze worden tweejaarlijks besproken en zo nodig geactualiseerd. Een voormalig bestuurslid kan gedurende een periode van vier jaar ook geen lid van de RvT worden. De directie en RvT informeren elkaar over (neven)functies.

- Zorgvuldig besturen

De directie handelt vanuit een inhoudelijke doelstelling en een maatschappelijk belang. De verantwoordelijkheid voor de algemene dagelijkse leiding, inhoudelijk en artistiek beleid, het functioneren van de organisatie, financiële bedrijfsvoering, risicomangement en (financiële) resultaten wordt daarbij niet uit het oog verloren. De RvT houdt hier toezicht op. In de afgelopen

beleidsperiode is door AIR extra ingezet op het diversifiëren van de financieringsmix en risicomanagement. Directe aanleiding daartoe was de Rotterdam Architectuur Maand, die in korte tijd sterk is gegroeid. AIR betreft de extern verzekeringsadviseur en juridisch adviseur bij de totstandkoming van overeenkomsten met de belangrijkste partners en leveranciers. De verantwoordelijkheden van AIR worden nauwkeurig vastgelegd en verzekerd. Financiële overschotten worden altijd ten bate van de maatschappelijke doelen van de stichting aangewend en in enig jaar zo nodig in bestemmingsreserves met dat doel opgenomen. Er wordt behoudend begroot en gewerkt met een sluitende begroting. Daarnaast wordt doorlopend actief gezocht naar nieuwe inkomstenstromen om de geambieerde groei mogelijk te maken en dat is de financieringsmix van AIR de afgelopen periode ten goede gekomen.

In de dagelijkse gang van zaken hanteert AIR een controlebaar proces van opdrachtverlening, betaling en verantwoording. De directeur-bestuurder is tekenbevoegd. Opdrachtverleningen en betalingen geschieden volgens een vier-ogen-principe: opdrachtverleningen geschieden na parafering op offerte door zowel de zakelijk leider als de directeur, betalingen worden digitaal klaargezet door de officemanager en door de directeur-bestuurder online geaccordeerd. De voorzitter van de RvT is gemachtigd om mee te kijken op de bankrekening van AIR. De RvT geeft jaarlijks opdracht aan een onafhankelijk accountant voor het controleren van de jaarrekening en het opstellen van een assurancerapport dat gepubliceerd wordt op de website. Daarnaast ontvangen subsidieën en fondsen de gevraagde inhoudelijke en financiële projectverantwoordingen op tijd en naar behoren, incl. assurancerapporten op projectniveau (bijvoorbeeld voor de RA Maand).

- Goed toezicht houden

De toezichthoudende taak van de RvT is vastgelegd in de statuten en het RvT-reglement. Voor wat betreft de verhouding met extern belanghebbenden en publieke en private financiers neemt de RvT bewust een bescheiden positie in. Wel adviseert de RvT de directie over de omgang met deze partijen. Gesprekken met externe belanghebbenden worden gevoerd tijdens netwerkgelegenheden, zoals de RA Maand of het Stadmakerscongres waar de voltallige RvT altijd aanwezig is in de rol van ambassadeur van AIR.

Vanuit de werkgeversrol bespreekt de RvT jaarlijks in december het functioneren van de directeur-bestuurder in een beoordelingsgesprek. Zonder het bijzijn van de directie vindt er daarnaast jaarlijks een gesprek plaats tussen twee leden van de RvT en medewerkers van AIR. Tot slot evalueert de RvT jaarlijks het eigen functioneren, zonder aanwezigheid van de directie. Aan de orde komen het functioneren van de RvT, de onderlinge samenwerking tussen de leden en de samenwerking tussen de RvT en de directie.

Fair Practice Code

Tot de taken van AIR behoren niet alleen goed werkgeverschap en opdrachtgeverschap, maar ook goed leiderschap in het algemeen belang van de culturele sector. AIR volgt hiervoor de Fair Practice Code.

Werkgeverschap

AIR legt in de arbeidsovereenkomst en daaraan verbonden arbeidsvoorwaarden alle rechten en plichten voor medewerkers vast. AIR werkt met een (verplichte) collectieve pensioenregeling. Ook zijn medewerkers goed verzekerd voor arbeidsongeschiktheid, ziekte, ongevallen en schade. Ook AIR heeft een bestuursverzekering.

Intern is op de werkvloer de HR- en office-manager aangewezen als vertrouwenspersoon, mocht de stap voor een werknemer naar de vertrouwenspersoon van de RvT een barrière zijn.

In 2022 heeft AIR een professionaliseringsslag op het gebied van HR gemaakt onder begeleiding van een extern HR-adviseur. Door de platte organisatiestructuur van AIR krijgen werknemers al snel veel verantwoordelijkheid en ruim de kans om zich veelzijdig te ontwikkelen. Daarom is AIR in 2022 gaan werken met zogenaamde 'rolprofielen'. Hiermee kunnen werknemers hun competenties en de functie van bijv. programmamaker verder uitdiepen, op een manier die past bij individuele ambities én hetgeen AIR nodig heeft binnen het team. Op basis van het rolprofiel dat samen met de medewerker wordt opgesteld, wordt een persoonlijk ontwikkelplan gemaakt. Dat wordt tijdens voortgangsgesprekken gemonitord. Daaraan gekoppeld is een opleidingsbudget voor alle werknemers. De werkwijze vanuit de missie van AIR om diverse netwerken in de stad ieder vanuit de eigen kennis, energie en ervaring te betrekken bij complexe opgaven, wordt dus intern ook gehanteerd middels de rolprofielen.

Het organisatieprofiel van AIR past niet bij een bestaand CAO. Daarom ontwikkelde AIR met ingang van 2023 een evenwichtig en marktconform eigen salarishuis, samen met de extern HR-adviseur. Tijdens de ontwikkeling van het salarishuis is door de adviseur een benchmark uitgevoerd met de cao's van VNPF, Tivoli en Kunsteducatie. Ook is Salariskompas geraadpleegd over de vraag wat een hbo'er en een wo'er met vijf jaar werkervaring gemiddeld verdient in de non-profitsector. Het salarishuis wordt door de extern HR-adviseur jaarlijks geijkt en zo nodig marktconform bijgesteld in relatie tot vergelijkbare cao's en salarisindicaties in vacatures met een vergelijkbaar profiel. Eén van de medewerkers, nu de HR- en officemanager, heeft in 2022 een opleiding op het gebied van HRM afgerond. Een persoonlijke ambitie van de medewerker, maar ook een rol die AIR in het team goed kon gebruiken, omdat AIR tot dan toe alle HR-zaken uitbesteedde aan de extern adviseur en het team ondertussen sterk was gegroeid. De komende periode is het van belang om een helder personeelsbeleid te blijven voeren dat zowel inhoudelijk, financieel, als in het kader van diversiteit AIR in balans houdt.

Opdrachtgeverschap

Als opdrachtgever voor externen, ZZP'ers en vrijwilligers wil AIR voorbeeldstellend zijn. Afspraken, rechten en plichten worden vastgelegd in een modelovereenkomst, opdrachtverleningsbrief, offerte of vrijwilligersovereenkomst. AIR voert periodiek overleg met opdrachtnemers en evalueert de samenwerking. Voor de honorering van externen hanteren we als basisregel minimaal een toeslag van 50% op het bruto uurtarief van een vergelijkbare functie. AIR volgt waar mogelijk de richtlijnen van brancheverenigingen zoals de BNO, NVJ en de BNA/DNR. In het geval van ontwerp opdrachten benut AIR het Protocol Ontwerpselecties dat AIR in samenwerking met de gemeente Rotterdam en Architectuur Lokaal heeft ontwikkeld.

Leiderschap

AIR is naast werkgever en opdrachtgever ook artistiek leider van programma over de stad. AIR geeft leiding aan programma's vanuit de overtuiging dat de we stad sámen maken. Dat kan alleen fair gebeuren, op basis van gelijkwaardigheid, vertrouwen en intrinsieke nieuwsgierigheid naar de ander. Daarom is het programma van AIR in de kern gestoeld op deze waarden. De inhoudelijke lessen uit de verschillende programma's worden bij elkaar gebracht en kennis en netwerken duurzaam bestendigd. Zo vormt 365 x Stadmaken een voorportaal voor het Stadmakercongres waar ze met elkaar in verband gebracht worden. Het Stadmakerscongres vormt op zijn beurt de voedingsbodem voor de toekomstige opgaven voor de stad, die

breed worden geagendeerd tijdens de RA Maand, die ook een internationale aantrekkingskracht heeft.

AIR is als belangenbehartiger van de sector betrokken bij het Rotterdams directeurenoverleg van alle Rotterdamse culturele instellingen. We proberen daarin gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen voor een 'Fair Chain', waarin kunstenaars, creatieven en 'mogelijkmakers' van kunst en cultuur een 'Fair Share' en 'Fair Pay' toekomt voor de waarde van hun vakmanschap, zeggingskracht en uniciteit in de samenleving. Daarin proberen we samen op te trekken richting de Rotterdamse gemeenteraad, bijvoorbeeld in het licht van de transitie in de beoordelingssystematiek van kunst en cultuur voor het kunstenplan. Ook landelijk proberen we onze stem kracht bij te zetten door gezamenlijk op te trekken in het gesprek over bijvoorbeeld de stijgende prijzen en de gevolgen voor de cultuursector. Disciplinespecifiek voert de directie van AIR als onderdeel van het bestuur van Coördinatie Lokale Architectuurinitiatieven (CoLA) gesprekken op nationaal niveau bij verschillende ministeries, om te benadrukken welke unieke waarde architectuurcultuur heeft bij het oplossen van de grote transitie-opgaven waar we voor staan. AIR is ook onderdeel van het Rotterdams Architectuur Cultuuroverleg (RAC), dat op dit moment bestaat uit AFFR, AIR, IABR, Independent School for the City, Nieuwe Instituut, OMI en Rotterdamse Dakendagen, die samenwerken en ieder vanuit een eigen perspectief reflecteren op de gebouwde omgeving. AIR pleit samen met deze partijen voor behoud en uitbreiding van meerstemmigheid en eigenheid binnen het culturele architectuurlandschap van Rotterdam.

Code Diversiteit en Inclusie

Het is de missie van AIR om concrete ontwikkelingen in onze maatschappij en leefomgeving bespreekbaar te maken in het licht van complexe ruimtelijke vraagstukken. Dat vraagt om een voortdurende inspanning om iedereen die het aangaat erbij te betrekken. Daarvoor is het van belang om ook regelmatig naar onszelf te kijken. De code D&I is daarbij een belangrijk inhoudelijk kompas. AIR stuurt actief op de vier 'P's', om ons daarin te blijven verbeteren. AIR heeft in 2023 externe expertise ingeschakeld van Mourad el Moussati van Sollicitatiemarkt om in een serie werksessies met AIR te kijken naar de 4 P's van Diversiteit en Inclusie. Onze werkmethode en formats werden concreet geanalyseerd en sindsdien gemonitord op het vlak van D&I. Het gaf ons concrete handvatten, maar ook vertrouwen om verder te gaan op de ingeslagen weg. Drie van de vier P's zijn onderstaand toegelicht. De P van publiek is in het hoofdstuk Communicatie meegenomen.

Programma

Een uitkomst van de werksessies met Mourad el Moussati is - naast inhoudelijke inzichten over onszelf en ons eigen handelen - een concrete tool: rubrics, die we inzetten om D&I van ons programma meetbaar te maken en te monitoren. AIR heeft tijdens de werksessies deze rubrics onder begeleiding zelf ontwikkeld. Met de rubric geven we per programma een score op verschillende waarden, zoals keuze voor sprekers, locatie en toon-of-voice. In 2023 is op het programma van het Stadmakerscongres een nulmeting gedaan. Zo kunnen we monitoren hoe ons programma zich ontwikkelt op gebied van D&I. Voorjaar 2024 wordt de tool geëvalueerd, mogelijk aangepast en ook voor andere programma's, zoals de Rotterdam Architectuur Maand ingezet.

Doel voor de komende periode is om programma te blijven maken dat niet alleen diverse netwerken in de stad een podium geeft in gesprekken over de stad, maar ook om ze actief aan elkaar te kunnen blijven verbinden met passende program-

ma's. Bijvoorbeeld tijdens de Rotterdam Architectuur Maand, het Stadmakerscongres, via het cultuuronderwijsprogramma Leren in de Metro(po)lder en het programma 'Buitenstad'.

Partners

AIR zoekt voortdurend naar nieuwe netwerken of personen die ons kunnen verbinden met netwerken om het gesprek over de stad vanuit een zo breed mogelijk perspectief en disciplinesoverschrijdend te kunnen voeren. Samenwerking zit in ons DNA. AIR is door de onafhankelijke positie, langjarige aanwezigheid in de stad, benaderbaarheid en professionele kennis voor velen een vanzelfsprekende sparringpartner en verbinder tussen uiteenlopende partijen in de stad. De afgelopen beleidsperiode is ingezet op het versterken van samenwerkingen met partijen buiten het ruimtelijk domein, omdat deze partijen ook invloed hebben op het ruimtelijk domein, wat deze partijen zelf niet realiseerden, maar die ook niet vanzelfsprekend aan tafel zitten bij beleidsmakers en ontwikkelaars. Denk aan samenwerkingen met de community uit de urban sports en de skaterscommunity, een partij als N8W8, jongerenorganisaties zoals JINC en TalentHUB, maar ook andere mediapartners zoals Roffa Takkies, Operator Radio en TV Rijnmond. Via het ontwerpgesprek komen uiteenlopende partijen dichterbij elkaar en ontstaan wederzijds nieuwe perspectieven en een cultuur van samen stad maken. Deze partijen betrekken op hun beurt weer hun eigen netwerken en samen ontwikkelen we programma dat hun doelgroepen goed bedient. Via de inhoud van programma's verkleurt het netwerk van vernieuwers. Daarbij is onze observatie ook: hoe jonger, hoe diverser. Nieuwe partners als Roffa Takkies, N8W8, Operator Radio en JINC en Young010 zijn onze connectors naar jong en divers Rotterdam.

Tot slot werkt AIR met het MOSAIC/Whize-doelgroepenmodel. We zien dat onze inspanningen worden beloond; uit bezoekersonderzoek tijdens de Rotterdam Architectuur Maand blijkt dat het percentage 'nieuwsgierige toekomstgrijpers' groeit.

Personeel

Het behoeft geen betoog dat wij geloven dat een meer divers team ook rijkere inhoud genereert. In 2022 is geïnvesteerd in een strategie voor de werving en selectie van een divers en inclusief personeelsbestand en het verbeteren van competenties van personeel (houding, kennis, vaardigheden) om effectief om te gaan met diversiteit ten behoeve van goede programmering. AIR werkt met open sollicitatieprocedures. We werken actief samen met opleidingen om talentvolle jonge mensen op tijd te ontdekken en te enthousiasmeren. Er zijn meer jonge programmamakers aangetrokken met een diverse achtergrond in cultuur en opleidingsniveau. Daarbij heeft AIR professioneel advies gekregen van Mourad el Moussati ter verbetering van vacatureteksten, om deze breder toegankelijk te schrijven.

Communicatie en publiek

De manier waarop we communiceren is onlosmakelijk verbonden met onze doorlopende programmering. Iedereen bij AIR is bezig met communicatie, maar er is één vaste communicatieleider die stuurt op de strategie, de middelen en de partnerschappen. AIR communiceert online via meerdere websites, nieuwsbrieven en sociale media-kanalen. Voor de grotere publieksactiviteiten zoals de Rotterdam Architectuur Maand zet AIR ook drukwerk en stadsaankleding in. Daarnaast trekken we samen op met verschillende mediapartners en zetten we in op free publicity.

Doelgroepen

De communicatie van AIR is erop gericht om het publiek actief te betrekken en niet slechts aan te trekken. We onderscheiden daarbij twee profielen: early adopters en early majority. Deze spiegelen we aan de motieven die het Rotterdamse culturele doelgroepenmodel onderscheidt. Als onderdeel van het Rotterdamse Cultuurplan 2025-2028 maakt AIR voor grote publieksevenementen gebruik van het MOSAIC/Whize-doelgroepenmodel.

Publieksbereik en doelgroepen

AIR week in 2022 positief af van het prestatieraster, ondanks de coronamaatregelen die een groot gedeelte van het jaar beperkingen hebben opgeworpen voor het uitvoeren van het programma. AIR bereikte met een groot gedeelte van het programma de intensieve cultuurbezoeker, waaronder de klassieke cultuurliefhebber, culturele alleseter en de startende cultuurspeurder. In 2023 zien we door specifieke programmering meer verspreiding over de doelgroepen en bereiken we in Nederland een sterke oververtegenwoordiging van de Nieuwsgierige Toekomstgrijpers, de Startende Cultuurspeurders, de Culturele Alleseters en de Kindrijke Cultuurvreters. Met name het Podium programma, waar de RA Maand onder valt, wordt bovengemiddeld bezocht door deze groepen. Deze groepen zoeken voldoening in hun vrije tijd, maar zijn bovenal geïnteresseerd in ontspanning in combinatie met verdieping of verbreding van hun relatie met de stad. Dit vinden zij terug in het aanbod van AIR.

Zo komt in het publieksonderzoek van de RA Maand naar voren dat 84% van de bezoekers op een nieuwe manier naar de stad kijkt door hun bezoek aan de Rotterdam Architectuur Maand. “Was verrassend om achtergrondinfo te krijgen over leuke en nieuwe projecten in Rotterdam en de geschiedenis van al de architectuur dat al bestaat.” 46% van de bezoekers die het publieksonderzoek invulden komt uit Rotterdam, 21% uit de regio Rijnmond en 33% uit de rest van Nederland.

Het Werkplaats-programma van AIR, waar o.a. het Stadmakerscongres onder valt, trekt met name professionals. Dit is een doelgroep die kennis wil vergaren en delen. Ruim 80% van het Werkplaats-publiek is op professioneel vlak betrokken bij stadmaken.

Toegankelijkheid

Architectuur is een publieke zaak voor iedereen. Daarom maakt AIR specifieke programmalijnen en passende formats waarmee doelgroepen worden bereikt die niet vanzelfsprekend aanhaken op de reguliere programmalijnen, maar die we intensief betrekken op de voor hen relevante vraagstukken. Een goed voorbeeld is het programma in IJsselmonde, waar we met een wijkgerichte aanpak in programmering en communicatie via lokale netwerken de lichte cultuurbezoeker bereiken. Deze lokale vrijetijdsgenieters en nieuwsgierige toekomstgrijpers nemen we mee in denkprocessen over hun eigen leefomgeving. Een ander voorbeeld is het cultuuronderwijsprogramma *Leren in de Metropo(o)lder* dat erop is geënt de doelgroep van nieuwsgierige toekomstgrijpers te interesseren voor de ruimtelijke opgaven in de stad via toegepast ontwerp- en onderwijs.

We streven ernaar om het programma van AIR voor iedereen toegankelijk te maken. Daarom zijn onze activiteiten gratis of vragen we voor grote producties een kleine bijdrage. Voor iedereen die het niet kan betalen bieden we altijd de optie om alsnog gratis langs te komen. Bovendien krijgen studenten, houders van een Rotterdam pas en Wearepublic pas gratis toegang tot de RA Maand, waarmee we ook voor nieuwe doelgroepen de toegankelijkheid vergroten.

Op onze websites vermelden we waar mogelijk per activiteit voor welke mensen met beperkingen het programma geschikt is. Tijdens de RA Maand organiseerden we prikkelarme uren voor de neurodiverse doelgroep en een dag voor mensen die slecht ter been waren.

Digitale producties

Na de Coronajaren, waarin AIR onder begeleiding van AV-professionals kwalitatief hoogwaardige onlineproducties realiseerde, ziet AIR een groeiende meerwaarde in het op deze manier toegankelijk maken van het programma voor een landelijke en internationale doelgroep. De AIR-activiteiten zijn met gelijkwaardige kwaliteit aan tv-programma's vastgelegd. AIR heeft in samenwerking met TV Rijnmond een tv-serie gemaakt over de impact van de energietransitie op onze toekomstige leefomgeving en daarmee een breed publiek bereikt. Ook werkt AIR als vaste partner samen met Operator Radio en Open Rotterdam, onder andere tijdens de RA Maand en het Stadmakerscongres. Tot slot heeft AIR een serie podcasts gemaakt in samenwerking met Operator Radio. Video's en podcasts blijven online en daardoor makkelijk toegankelijk. Ze vormen een belangrijk onderdeel in de digitale collectie en tijdslijn die we op onderwerpen opbouwen en ontsluiten via de eigen website.

Narratief

De inhoud van het programma leent zich goed voor een narratieve communicatie aanpak. De communicatie gebruikt daartoe als content met name (beeldende) verhalen vanuit het netwerk van stadmakers die complexe opgaven inzichtelijk maken aan de hand van concrete plekken. Via verschillende kanalen worden verhalen gedeeld. Deze verhalen komen deels uit het bestaande netwerk en het podiumprogramma, maar worden ook tijdens het programma gemaakt. Het werkplaatsprogramma voedt daarin de communicatie. Met Rotterdam als casus worden 'de stad' en 'het stedelijk leven' een narratief in de communicatie op landelijk en internationaal niveau.

Mediamix

AIR communiceert via een crossmediale aanpak met meerdere websites, nieuwsbrieven, social media-kanalen, drukwerk en stadsaankleding. Daarnaast stimuleren we onze partners om hun eigen communicatiemiddelen aan te wenden voor onze gezamenlijke activiteiten om zo nieuwe doelgroepen te bereiken.

Websites

De websites van AIR vormen de digitale kern van onze platformfunctie. [Airrotterdam.eu](https://airrotterdam.eu) toont onze activiteitenkalender, programmalijnen, digitale producten die voortkomen uit ons programma en nieuwsupdates. Deze ontsluit ook programma-websites die (mede) onder ons beheer staan, zoals de website voor het [Stadmakerscongres](#), de [Rotterdam Architectuurprijs](#) en de [RA Maand](#). Juist door de strategie van meerdere websites waarmee we onze tone of voice kunnen aanpassen blijven we toegankelijk voor een breed publiek.

Nieuwsbrieven

AIR verstuurt gericht nieuwsbrieven naar verschillende doelgroepen die centraal staan in het podium- en werkplaatsprogramma. Voor de RA Maand onderscheiden we daarin de nieuwsbrieven aan de partners voor het versterken van de online architectuurcommunity en nieuwsbrieven aan het brede publiek.

Social media

Ons bereik op social media kende de afgelopen jaren een enorme groei. Met name tijdens de Rotterdam Architectuur Maand en het Stadmakerscongres was er veel activiteit op social media. Met kwalitatief goede content (tekst, foto en/of video), het aanbieden van goede toolkits aan partners en het aanbod van meer online inhoudelijk programma willen we deze groei doorzetten. Daarbij is de overtuiging dat onze netwerkkracht onderscheidend is. In samenwerking met de vele programmapartners genereren we gezamenlijk een veel uitgebreider en meer divers bereik dan AIR ooit autonoom zou kunnen ontwikkelen.

Collectie van inzichten

AIR genereert vanuit de programmering tal van waardevolle inzichten, kennis en ideeën. Het gaat om artikelen, publicaties, ontwerpend onderzoek, video's en ook persoonlijke kennis van mensen in ons netwerk. Onze ambitie is om deze inzichten op een begrijpelijke manier te ontsluiten op onze website.

(Media)partners

AIR werkt met verschillende mediapartners, om het publieksbereik te vergroten. Sinds 2013 werken we structureel samen met mediapartner Vers Beton. Samen bouwen we aan online dossiers over onder meer ontwerpcompetities, architectuurkritiek en portretten van (jonge) architecten. Sinds 2017 zijn Vers Beton en Open Rotterdam vaste partners van het Stadmakerscongres en de RA Maand. Rotterdam Partners en Rotterdam Festivals communiceren over de RA Maand vanuit platforms als Rotterdam.info, uitagendarotterdam.nl. Rotterdam Partners organiseert in het kader van de RA Maand in juni een persreis voor internationale journalisten. Om een (inter)nationaal publiek te bereiken trekken we voor de RA Maand landelijke partners aan, zowel gericht op het vakpubliek als op het brede publiek. Architectenweb en de Architect zijn voor AIR daarbij vanzelfsprekende partners.

Free publicity

Ons vaste communicatieteam zet waar mogelijk in op free publicity. Dat werpt vruchten af. Rond de Rotterdam Architectuurprijs, het Stadmakerscongres en de RA Maand is de afgelopen jaren structureel lokale en landelijke media-aandacht gegeneerd. Voor de RA Maand werken we nauw samen met het prteam van Rotterdam Partners waarmee we ook internationaal ons bereik steeds verder vergroten.

Offline

De RA Maand krijgt regionaal steeds meer betekenis en bekendheid. Door inzet van posters en passende stadsaankleding verstevigen we de zichtbaarheid en daarmee de naamsbekendheid van de Rotterdam Architectuur Maand. Bovendien draagt het positief bij aan de festivalbeleving van Rotterdam Architectuurstad.

Kengetallen en kwalitatief activiteitenoverzicht

AIR beschouwt architectuur als een publieke zaak voor iedereen. Daarom zetten wij ons niet alleen in voor een goede relatie met onze professionele deelnemers, maar spannen we ons ook in om een zo breed mogelijk publiek te bereiken. Onder de nieuwe directie van Barbara Luns en Bas van der Pol (2018-2021) heeft AIR het publieksbereik en het aantal activiteiten in 2018 en 2019 daarom aanzienlijk vergroot. AIR trok in 2018 6.614 bezoekers, over 2019 kon AIR ruim 36.500 bezoeken noteren. De Rotterdam Architectuur Maand is daarbij het vliegwiel. 2020 bleef door Corona met 3.135 fysieke bezoekers behoorlijk achter, maar we bereikten online meer dan 75.920 mensen. In 2021 werd de stijgende lijn van fysieke bezoeken ondanks Corona voortgezet: 35.538 fysieke en 73.255 online deelnemers. In 2022 bereikte AIR 88.254 fysieke bezoekers, mede dankzij de RA Maand. In 2023 bleef het aantal bezoekers nagenoeg gelijk, maar zagen we een betere spreiding over de verschillende doelgroepen. De ambitie voor de volgende periode is om deze bezoekerscijfers en de variatie in doelgroepen te bestendigen. Het aantal activiteiten is geen doel op zich maar een middel om publiek te bereiken en te betrekken bij de ruimtelijke opgaven. Elke programmaliijn zien wij als één productie.

Financiën

De begroting van AIR is opgebouwd uit een inschatting van reële baten en lasten, gebaseerd op ervaring van AIR met soortgelijke activiteiten in beleidsperiode 2021-2024. We werken de komende beleidsperiode met een begroting van gemiddeld ruim 1,5 miljoen euro. AIR is BTW-plichtig. De begroting is exclusief BTW opgesteld. AIR kan als middelgrote instelling snel en transparant anticiperen op ontwikkelingen, te meer omdat onze vaste lasten laag zijn en we projectmatig werken met sluitende deelbegrotingen. Met het groeien van ambities, gaat het over de vraag hoe we in het midden kunnen blijven staan; hoe we aan het netwerk kunnen blijven bouwen, op basis van wederzijds vertrouwen, wederzijdse investeringen en impactvolle samenwerking. AIR zal dankzij deze samenwerkingen zelf als organisatie en financieel niet alle risico's hoeven dragen. Samenwerkingen kunnen een project wel (veel) groter maken dan het nu in deze begroting doet voorkomen. Bovendien vormt een brede samenwerking een aantrekkelijker basis voor nieuwe financiers om aan een experiment bij te dragen. Zodoende laten we de organisatie, waaronder de Rotterdam Architectuur Maand, organisch groeien. Om ambities in dit beleidsplan te kunnen realiseren vragen we een structurele bijdrage vanuit het Rijk die ten goede komt aan activiteiten die landelijk toonaangevend zijn en internationaal van waarde. Ook vanuit het Cultuurplan van de Gemeente Rotterdam wordt een bijdrage gevraagd. De gevraagde bijdragen vormen respectievelijk 20% en 45% van de totale lasten. De overige 35% wordt gefinancierd uit publieksinkomsten, partnerbijdragen, private fondsen en overige subsidies. AIR heeft met alle begrote programmapartners gesproken over onze ambities en stelt deze begroting met vertrouwen op.

Noten

1. Piet Vollaard in Rotterdam herzien, Dertig jaar architectuur 1977 – 2007.
2. Cor Wagenaar in Welvaartsstad in wording. De wederopbouw van Rotterdam, 1940-1952
3. 'Architectuur als zaak voor alle Rotterdammers' Architectuurbeleid Rotterdam Architectuurstad, 2019, pag 15
4. Minister van VRO Hugo de Jonge spreekt van een wederopbouw in analogie met de wederopbouw vanwege de grote ruimtelijke opgaven waar we voor staan
5. Volgens de medialijst die Rotterdam Partners bijhoudt werd de RA Maand in 2022 en 2023 met de markante interventies aangehaald in ruim 125 internationale artikelen van Europa tot aan de VS, Australië en Azië.
6. T. Goudswaard, J. van Oosten, Maakkracht, een nieuwe benadering voor complexe vraagstukken, 2022 pag.118
7. "Activiteiten die onder- en bovenstroom verbinden zijn cruciaal voor de stad en voor Rotterdam om zich internationaal te blijven onderscheiden als architectuurstad" Eindconclusies Werkgroep architectuur, IABx On Culture
8. Michael van Buuren (WUR) tijdens Mooi Nederland presentatie 7 december 2023, Den Haag

8

9

10

11

12

13

14

colofon

Stichting AIR
Architectuur Instituut Rotterdam

Tekst
Barbara Luns, Jolanda van Dinteren i.s.m. team AIR

Eindredactie
Avril Hensen

Grafisch ontwerp
Loes Sikkes Visuele communicatie

Visuals
AIR i.s.m. Govart

Fotografie
Ossip van Duivenbode (3)
Fred Ernst (2, 5, 8, 9, 10, 12 en 14)
Aad Hoogendoorn (4, 6, 7 en 13)
Quinty Ophelia (1)
Marco de Swart (11)